

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Westkaai 33 (Ieper, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017K191

November - december 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksoopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	8
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	16
1.2.6.1 Methode	16
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	16
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	16
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	16
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	17
1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten	17
1.3 Assessmentrapport	18
1.3.1 Ruimtelijke situering	18
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	19
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	20
1.3.2.2 Geologie	21
1.3.2.2.1 Tertiair	21
1.3.2.2.2 Quartair	22
1.3.2.3 Bodem	23
1.3.2.3.1 Bodemtypes	23
1.3.2.3.2 Bodemerosie	24
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	25
1.3.2.5 Hydrografie	28
1.3.3 Gekende archeologische waarden	29
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	29
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	29
1.3.3.1.2 Historische kaarten	33
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	41
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	45

1.3.3.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	50
1.4	Synthese	51
1.4.1.1	<i>Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed</i> Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Deel 2:	Bibliografie.....	52
Deel 3:	Bijlagen.....	53

FIGURENLIJST (2017K191)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadasternummer (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: Geplande bodemingreep weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 4: Kelderplan (bron: opdrachtgever).	11
Figuur 5: Principeddoorsnede (bron: opdrachtgever).....	11
Figuur 6: Inplantingsplan gelijkvloers (bron: opdrachtgever)	13
Figuur 7: Visualisatie voorgevel (bron: opdrachtgever).	14
Figuur 8: Geplande bodemingrepen weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	15
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).	18
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Projectgebied en profiellijn hoogteverloop weergegeven op het DHMV (Bron: Geopunt).	26
Figuur 17: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).	27
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	28
Figuur 19: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium (TERMOTE 1990, fig. 2).....	29
Figuur 20: Ieper tijdens de 11 ^{de} en 12 ^{de} eeuw, (MUS 1998, fig. 2)	30
Figuur 21: Ieper tijdens de 13 ^{de} eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-III).....	31
Figuur 22: Ieper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13 ^{de} eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-II)	31
Figuur 23: Ieper en de buitenwijken tijdens de 13de eeuw met aanduiding van het projectgebied (Mus, 1998, fig. 4)	32
Figuur 24: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Guillaume Du Thielt, 1610 - toestand 1383 (Bron: Stadsarchief Ieper).....	34
Figuur 25: Het tweede project van Vauban (Bron: Stadsarchief Ieper).	35
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 27: Oostenrijkse versterking uit 1792. (Stadsarchief Ieper).....	36
Figuur 28: Toestand in 1830, Hollandse versterkingen (Bron: Stadsarchief Ieper).....	37
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	38

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1848-1854 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 32: Projectgebied bij benadering weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1918 (Bron: Memory Maps - 20-28NW-6-200318-S-Railways)	40
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	41
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	42
Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	42
Figuur 36: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	43
Figuur 37: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).	43
Figuur 38: Onderzoeksterrein gezien vanuit Westkaai (bron: opdrachtgever).	44
Figuur 39: rechts op de foto het witte gebouw dat zich situeert in het westelijk deel van het onderzoeksterrein (bron: opdrachtgever).	44
Figuur 40: Opgravingsplan. (Bron: DE GRUYSE, 2010, p.101.)	46
Figuur 41: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	47
Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal).	50

TABELLENLIJST (2017K191)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	19
Tabel 3: Overzicht van de aanwezige CAI.	47

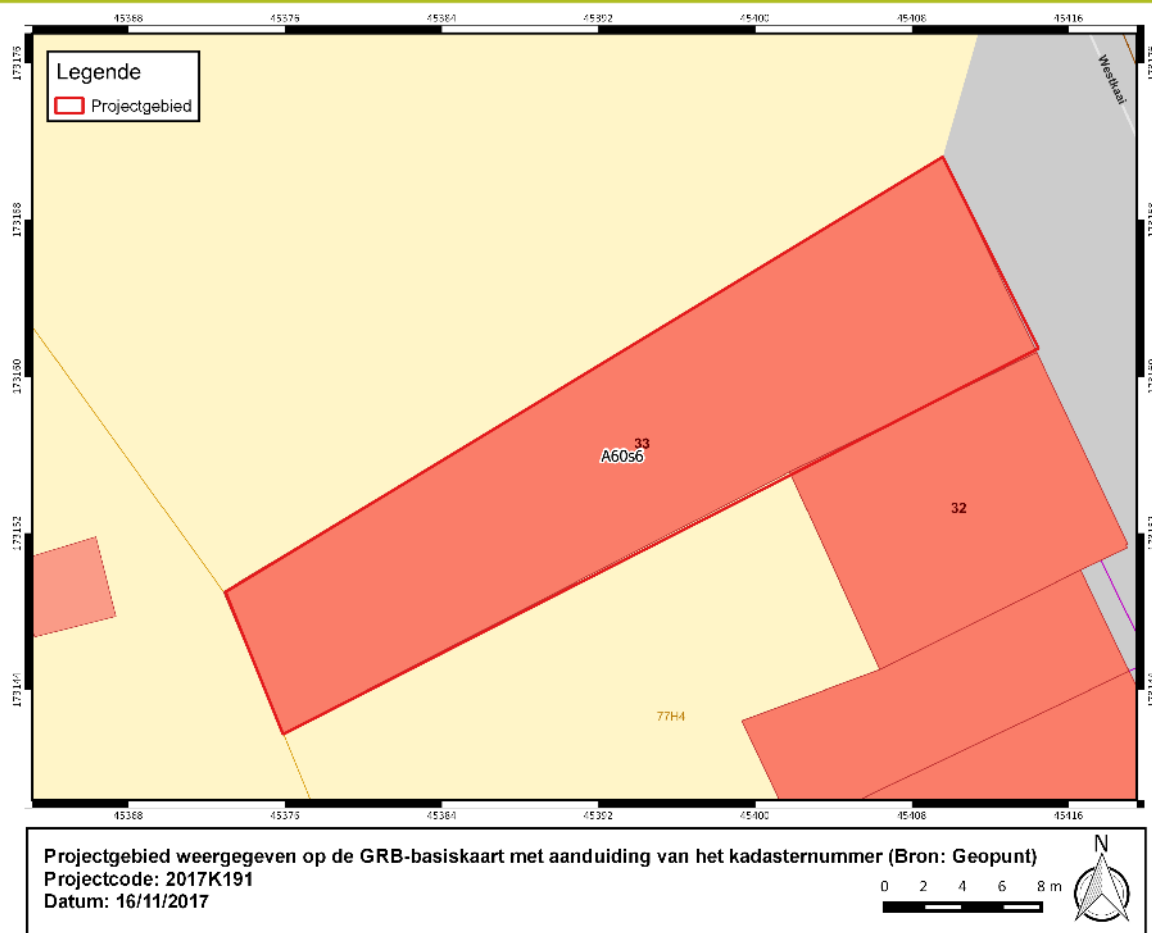
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

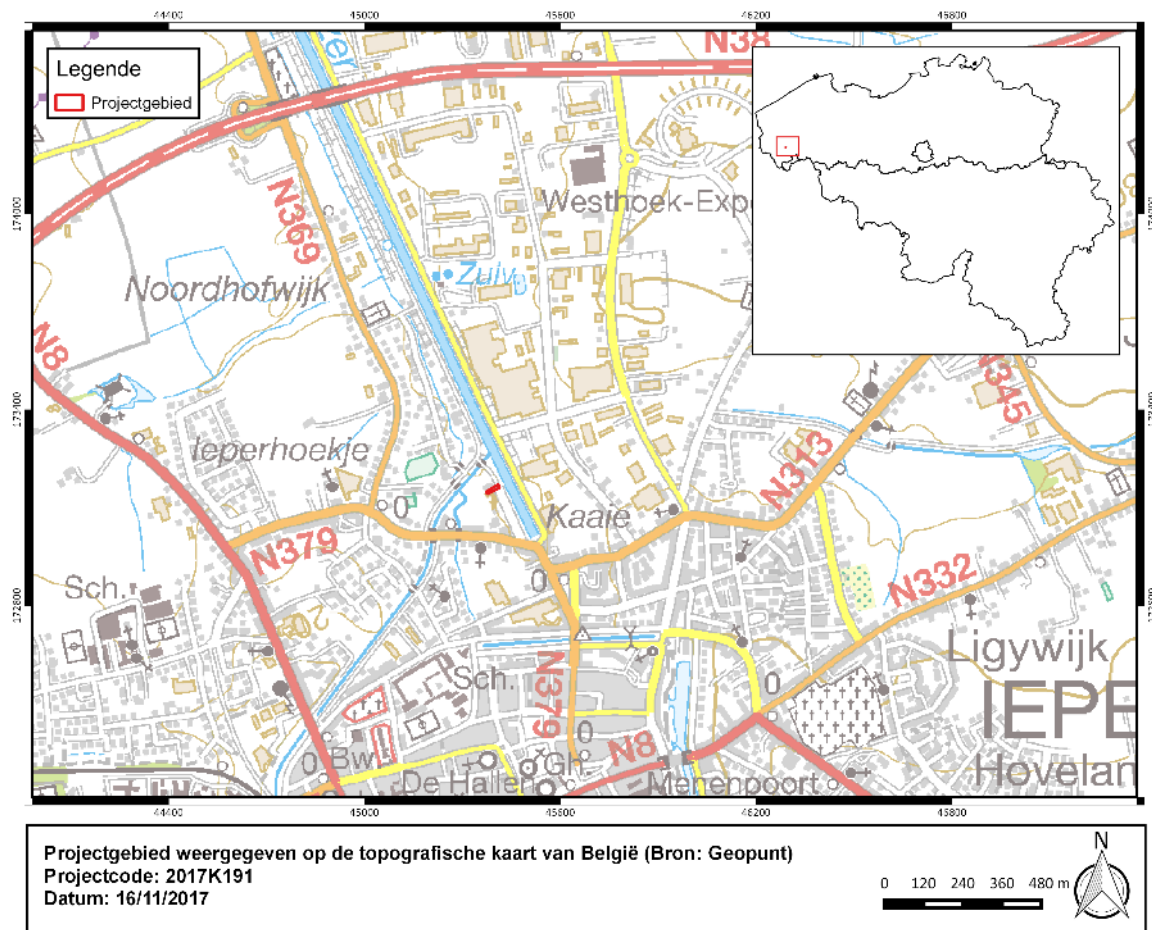
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Ieper
	Deelgemeente	/
	Postcode	8900
	Adres	Westkaai 33
	Toponiem	Westkaai 33
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 45363 Y _{min} = 173138 X _{max} = 45419 Y _{max} = 173177
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Ieper, Afdeling 2, Sectie A, nr's: 60s6 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van het kadastrale nummer (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een appartementencomplex. Het projectgebied wordt in deze studie Westkaai 33 genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van Westkaai 33. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Ieper. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt, noch binnen een archeologische site. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 402 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Westkaai 33 leper werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Huidige toestand van het terrein

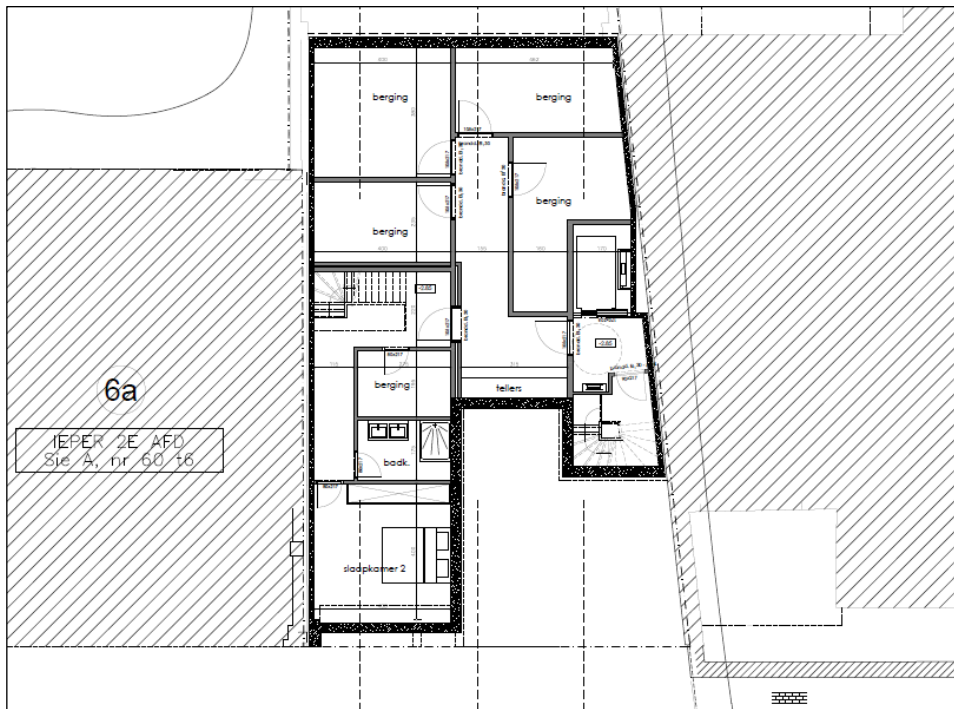
Geplande werken

De opdrachtgever plant de inrichting van een appartementencomplex met onderkeldering ter hoogte van Westkaai 33 te leper. De totale perceelsoppervlakte bedraagt 402 m², de oppervlakte waar een bodemingreep wordt voorzien bedraagt ca. 200 m².

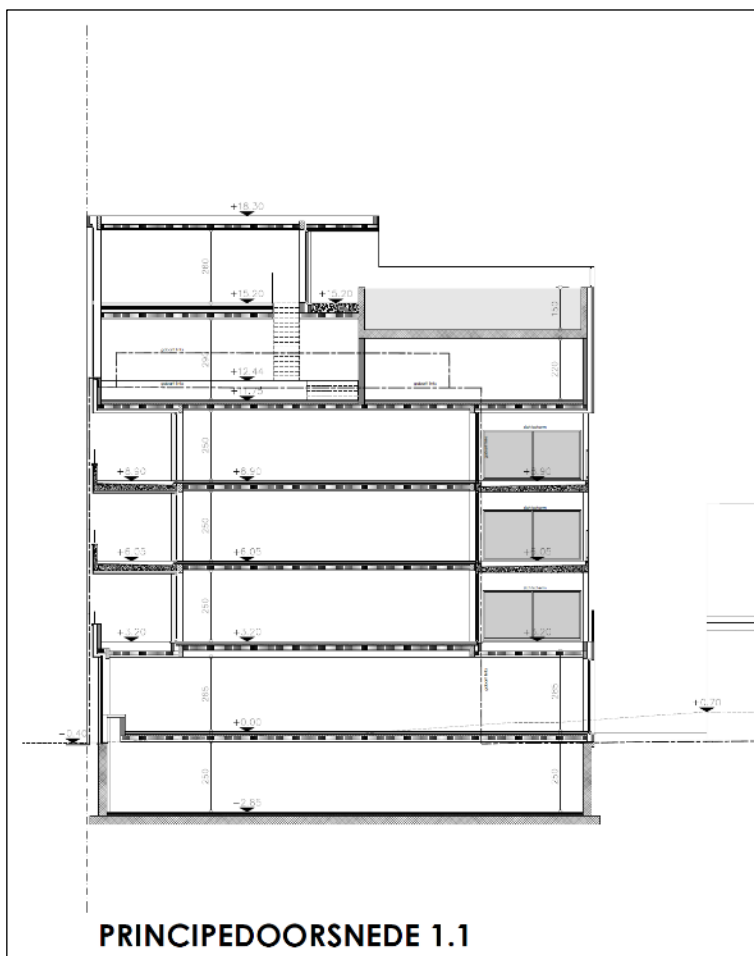

Figuur 3: Geplande bodemingreep weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

Ter hoogte van het geplande keldervolume plant de opdrachtgever een kantoorruimte. De footprint van dit onderkelderde volume bedraagt ca. 150 m². De diepte van deze bodemingreep inclusief vloerplaat bedraagt ca. 3 meter onder het maaiveld. Ter hoogte van de geplande liftschacht zal de bodemingreep nog dieper zijn.

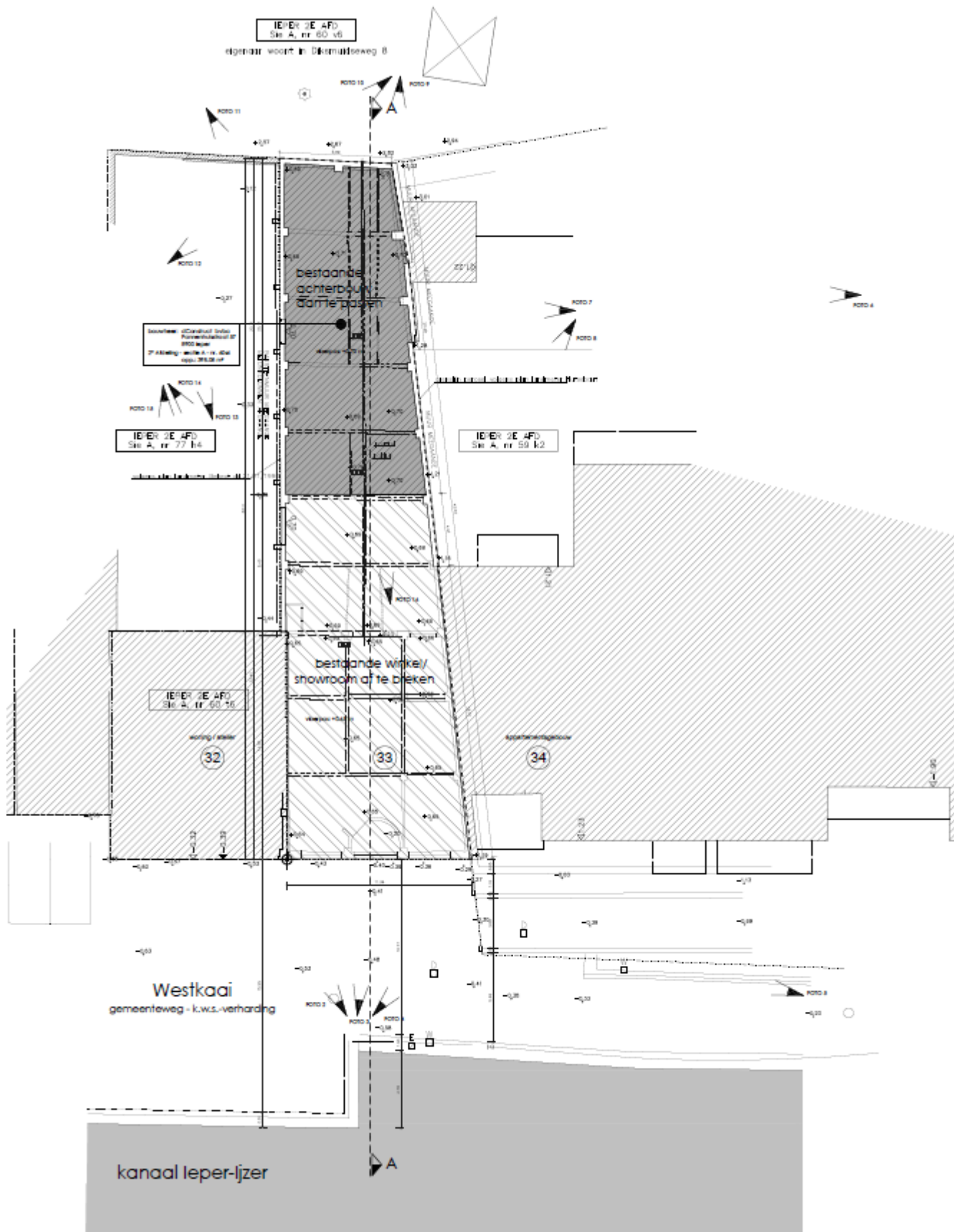
Figuur 4: Kelderplan (bron: opdrachtgever).

Figuur 5: Principeddoorsnede (bron: opdrachtgever).

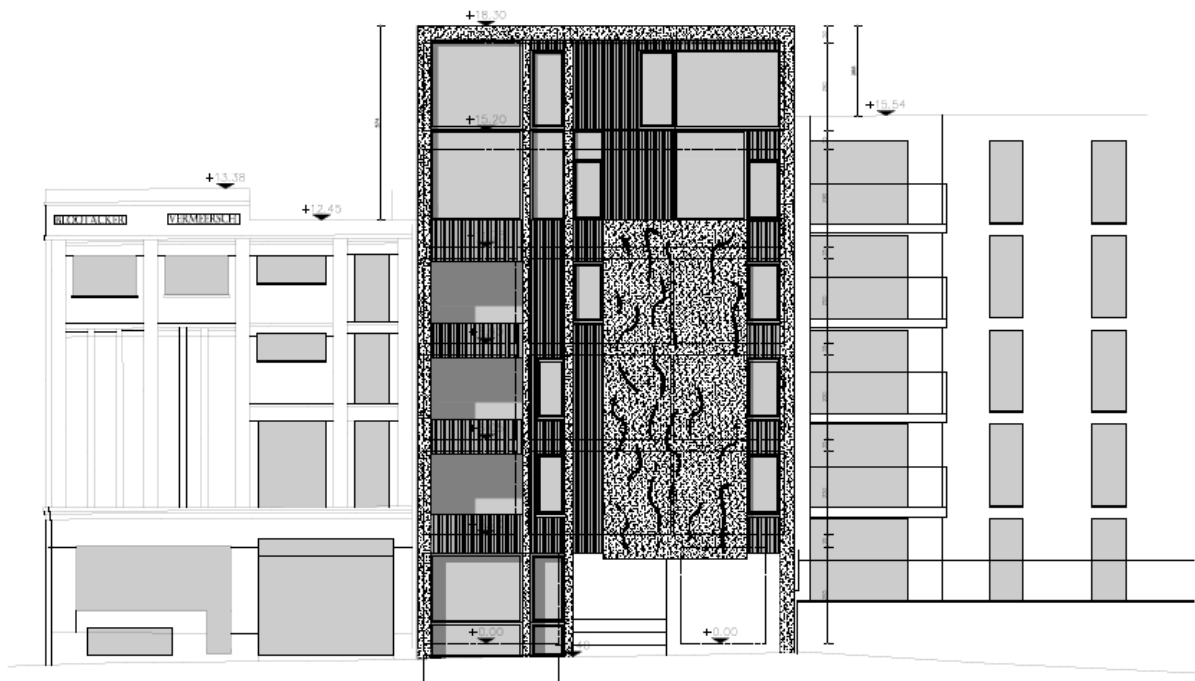

Op het gelijkvloerse niveau wordt in het oostelijk deel van het onderzoeksterrein een kantoorruimte ingericht. Centraal in het oostelijk deel plant de opdrachtgever een overdekte inrijlaan en een enkele parkeergelegenheid. Deze enkele parkeerplaats en een deel van de inrijlaan situeren zich buiten het geplande onderkelderde volume. (ca. 30 m²) Ten westen van het kantoor zal een tuin worden ingericht over een oppervlakte van 21 m². Hiertoe wordt de bestaande verharding opgebroken. Ter hoogte van de westelijke zone van het onderzoeksterrein zal de bestaande bebouwing (incl. vloerplaat) behouden worden. Binnen dit bestaande gebouw wordt een dubbele parkeerplaats en vuilnisberging voorzien. In totaal zal het complex vijf verdiepingen hebben.

Figuur 6: Inplantingsplan gelijkvloers (bron: opdrachtgever)

KANAAL IEPER - VEURNE

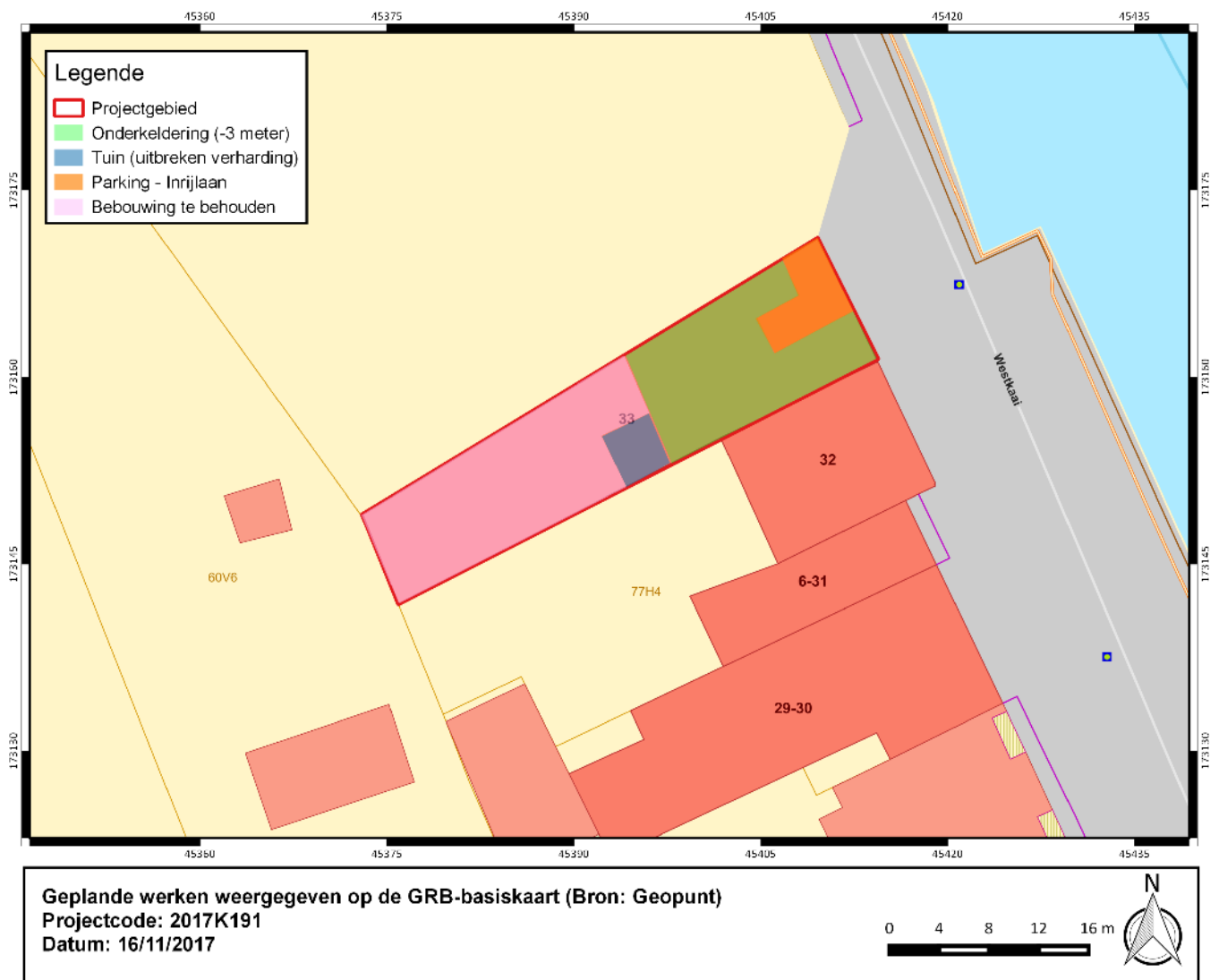

Figuur 7: Visualisatie voorgevel (bron: opdrachtgever).

Synthese bodemingrepen

De opdrachtgever plant een bodemingreep tot 3 meter onder het maaiveld voor de aanleg van een parking over een oppervlakte van 150 m² (groen), het uitbreken van bestaande verharding ter inrichting van een tuin over een oppervlakte van ca. 20 m² (blauw) en de aanleg van een parking en inrijlaan buiten de contouren van de geplande onderkeldering over een oppervlakte van 30 m² (oranje).

Buiten deze zone zal de bestaande bebouwing en vloerplaat behouden blijven.

Figuur 8: Geplande bodemingrepen weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Voor een gedetailleerd overzicht van de geplande werken zie tevens Bijlage 1 – Geplande werken

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Guillaume Du Thielt, 1383
- Tweede project Vauban
- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Oostenrijkse versterking, 1792
- Hollandse versterking, 1830
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Vandermaelenkaart, 1848-1854
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Loopgravenkaart, maart 1918

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 14de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

Binnen dit vooronderzoek werd advies gevraagd bij Jan Decorte, erfgoedcoördinator van de onroerenderfgoeddienst bij CO₇.

1.3 Assessmentrapport

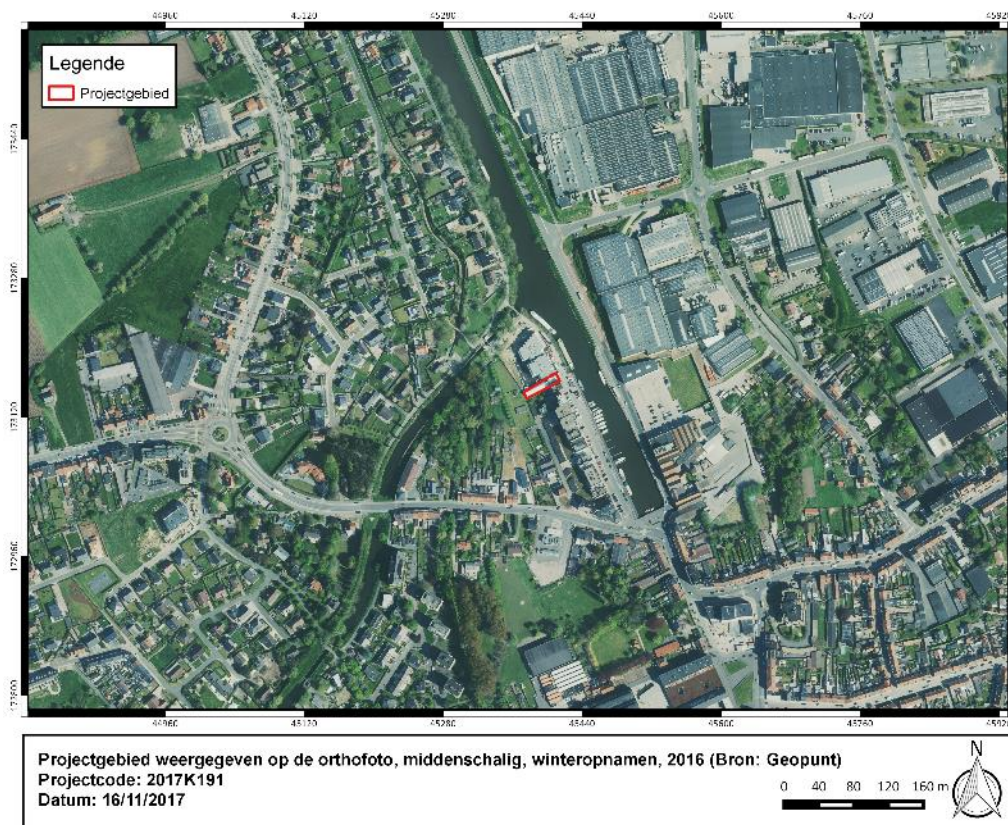
Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Ieper, in de provincie West-Vlaanderen. Ieper is gelegen in de Westhoek, Zandlemig Vlaanderen, en aan de noordelijke voet van de West-Vlaamse heuvels; aan de Ieperlee, het kanaal Ieper-IJzer, en het droge kanaal Ieper-Komen: aan de spoorlijn Kortrijk-Ieper en aan de A19.

Het onderzoeksterrein is omgeven door de Westkaai ten oosten, bebouwing ten zuiden, grasterrein ten westen en recente bebouwing te noorden. De stadskern van Ieper (Grote Markt) situeert zich ca. 950 meter ten zuiden.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).

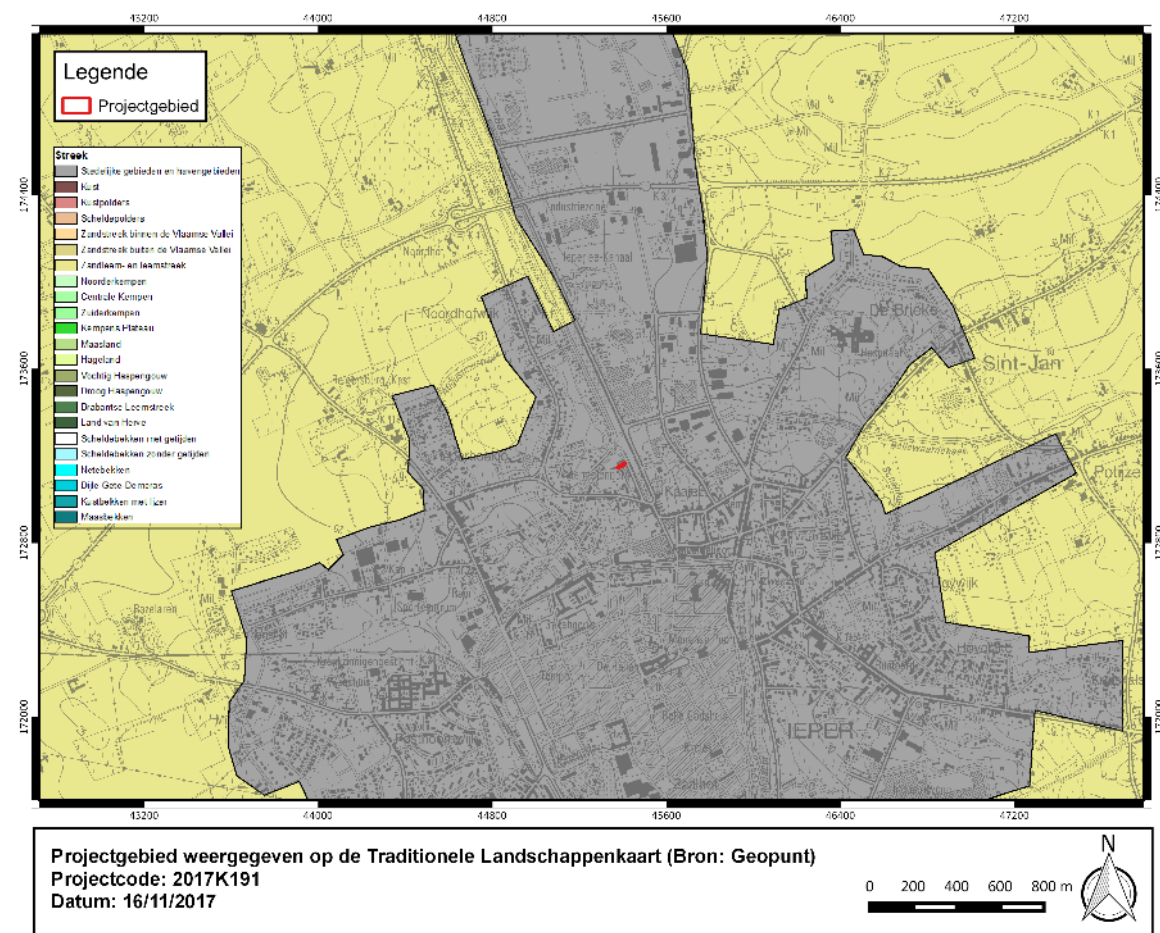
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Aalbeke (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3a: fluviatiele afzetting/eolische afzetting/fluviatiele afzetting
Bodemtypes	OB, ON, Ldp(o)
Potentiële bodemerosie	Geen info
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Hoogte ca. 13 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (deelbekken: leper-Ambacht) Waterlopen: Kanaal van leper naar Komen, Kanaal leper-IJzer, leperlee

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het onderzoeksterrein situeert zich binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

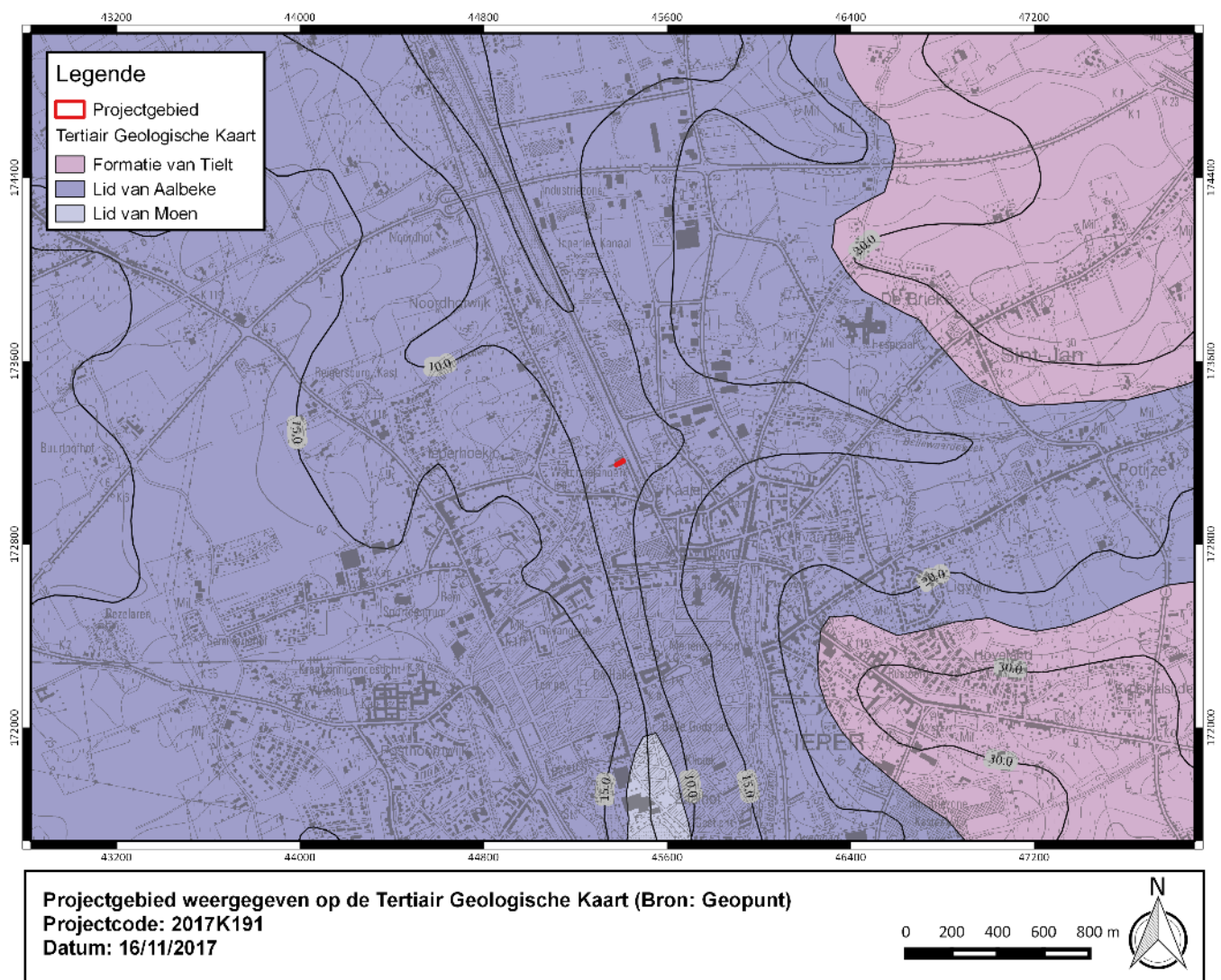
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

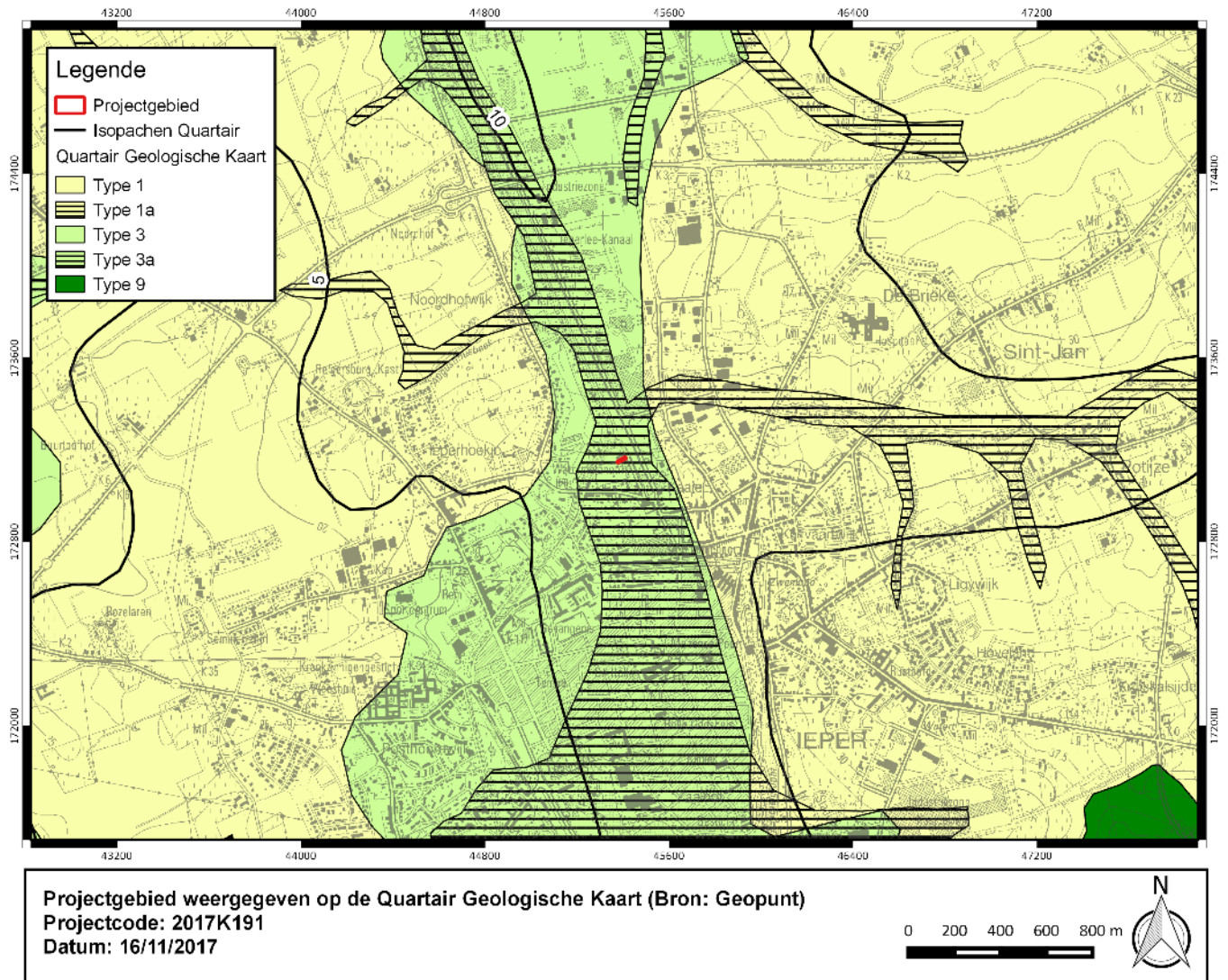
Het **Lid van Aalbeke** is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

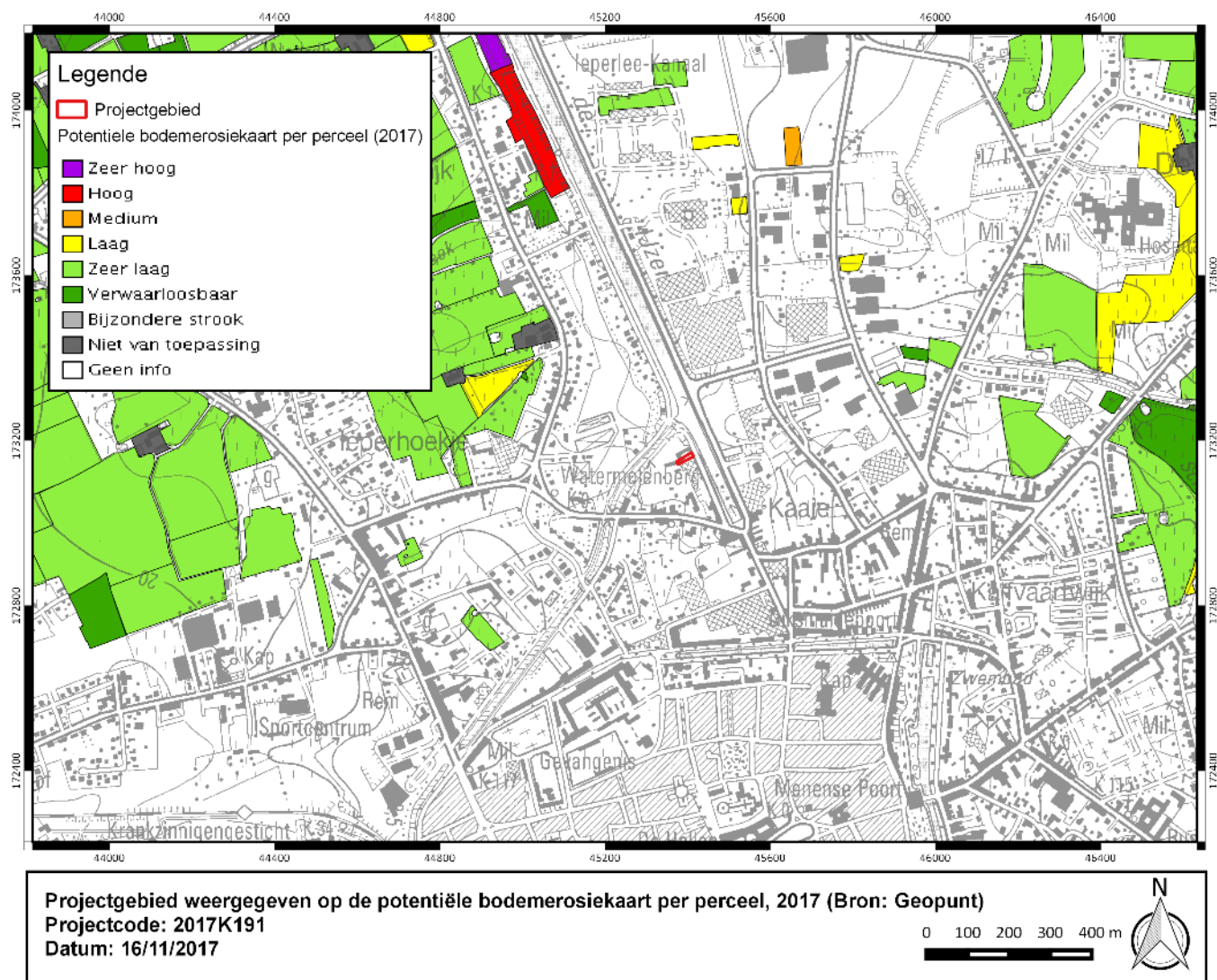
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3a**. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijks hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en primair inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

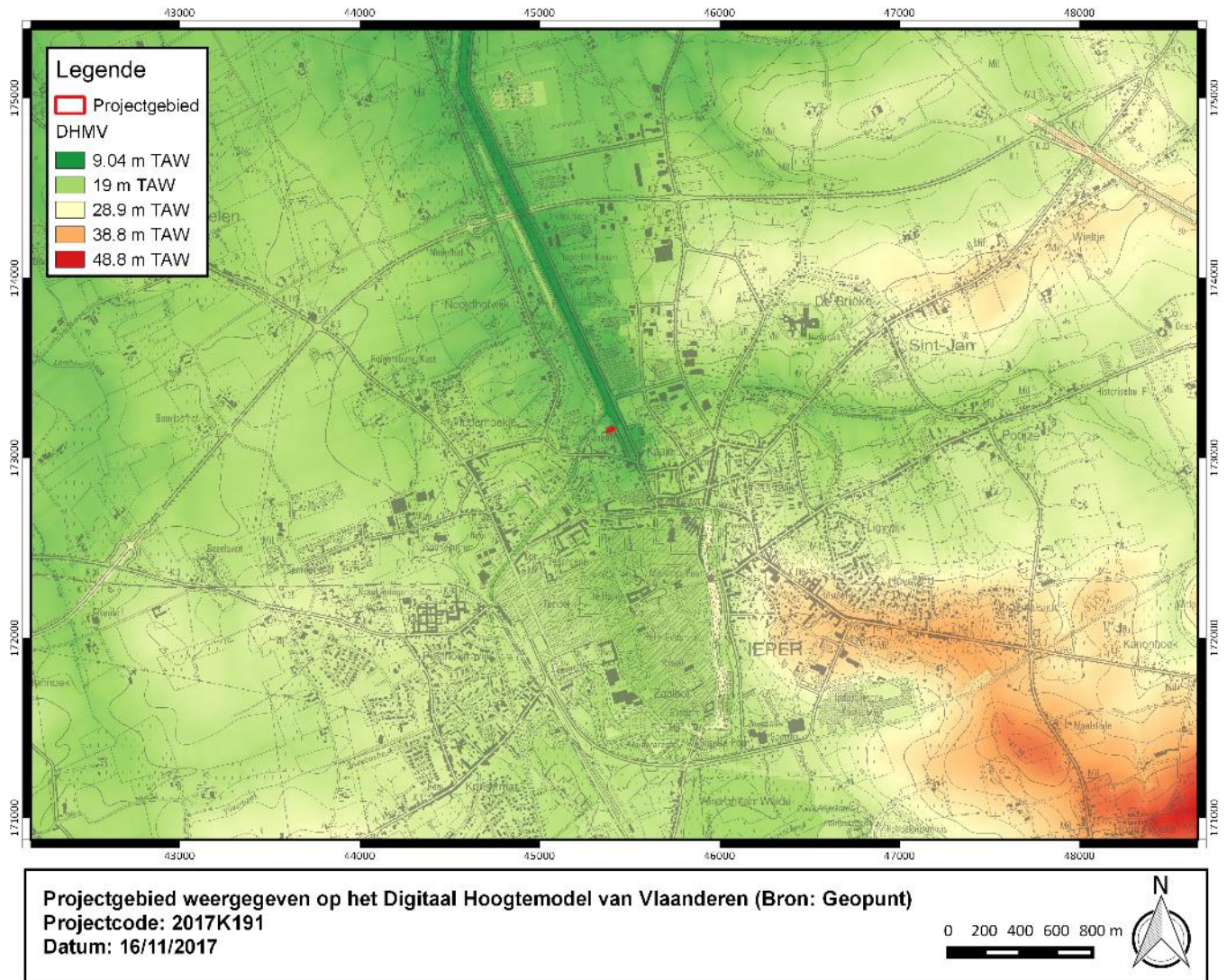
Er is geen info gekend omtrent de potentiële bodemerosie.

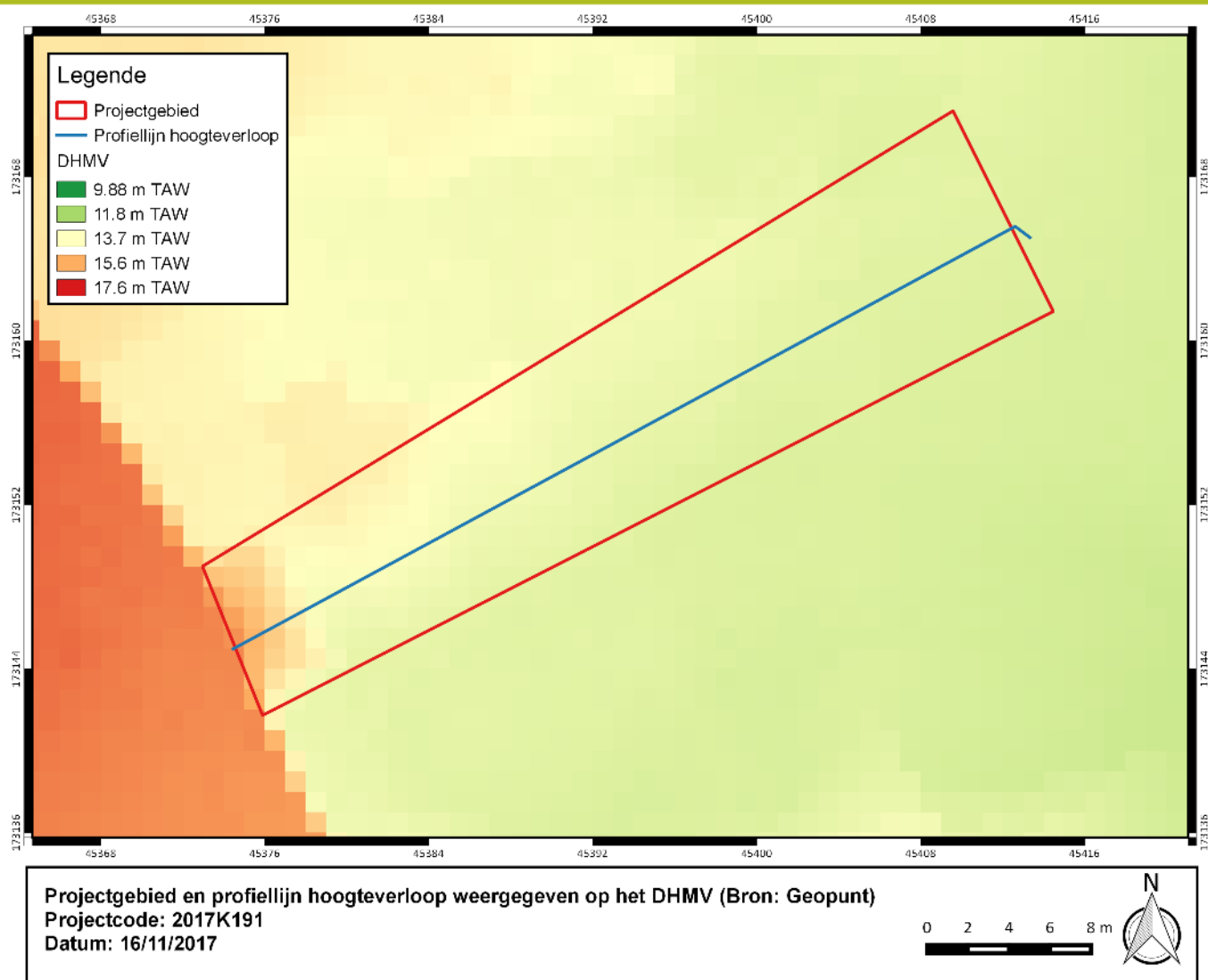
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

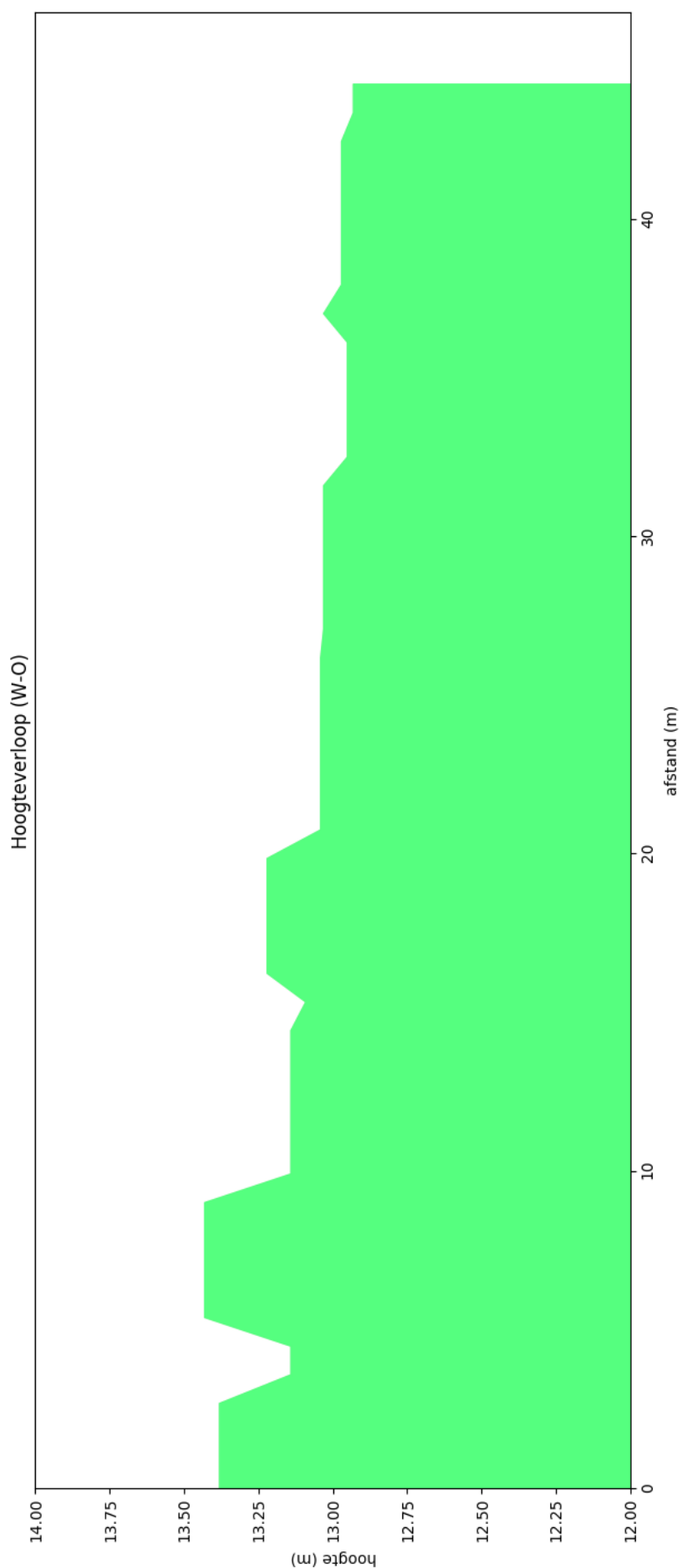
Het projectgebied is gelegen in een vlak reliëf waarbij ten zuidoosten een zandrug aanwezig is. Ook ten westen zijn enkele kleine ruggen op te merken in het landschap. Net naast het projectgebied ten oosten is Ieper-IJzer kanaal aanwezig. Het aan de westelijke grens is er plots een stijging op te merken op de detailopname van het DHMV. Deze sterke stijging in hoogte heeft te maken met het ophogen van het gebied. Het projectgebied zelf is gelegen op ca. 13 m TAW.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

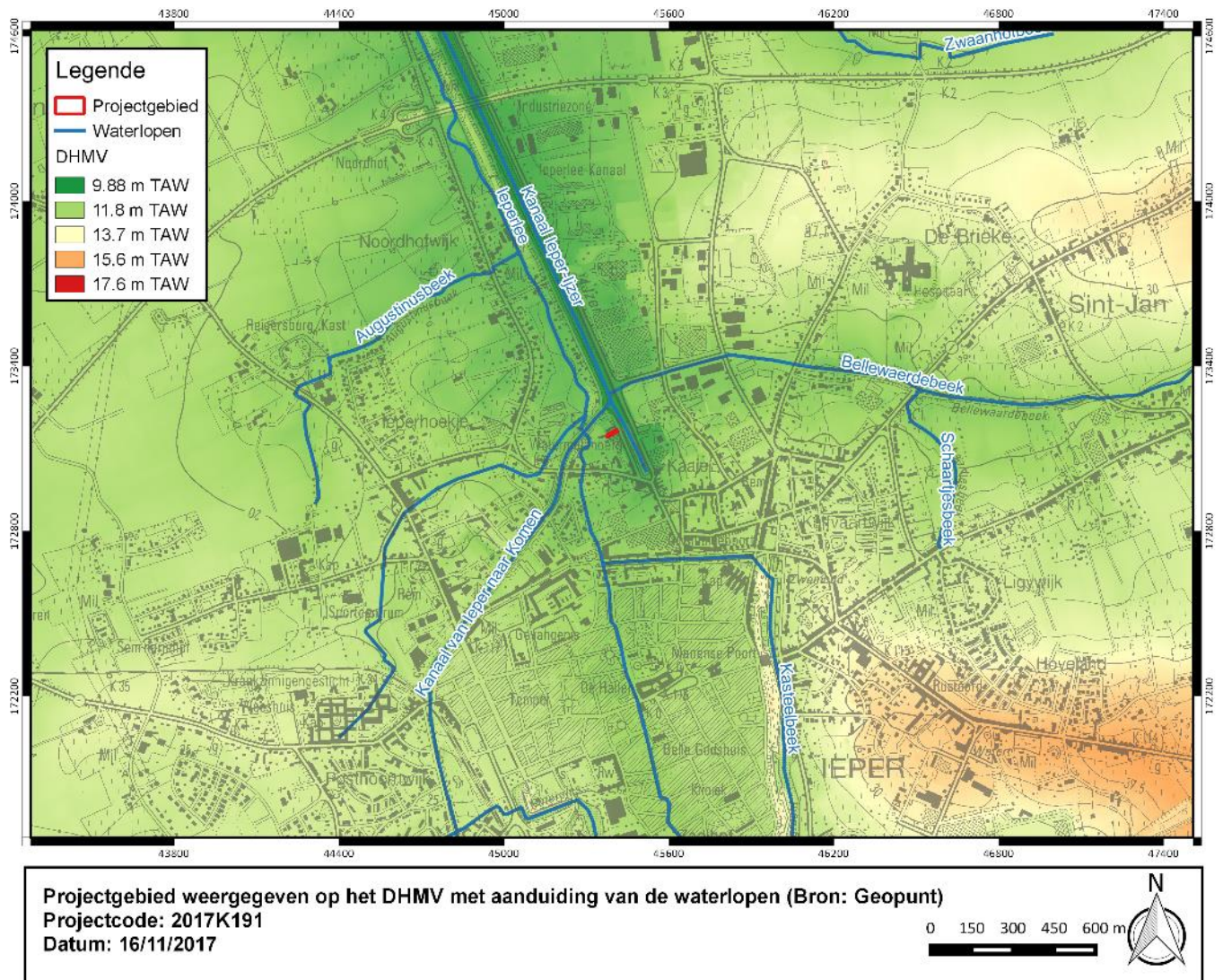
Figuur 16: Projectgebied en profiellijn hoogteverloop weergegeven op het DHMV (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het IJzerbekken (deelbekken: Ieper-Ambacht). Rondom het projectgebied zijn voornamelijk kanalen aanwezig. Zo is er het Kanaal van Ieper naar Komen in het westen en het Kanaal Ieper-IJzer in het oosten. Ten westen stroomt ook de Ieperlee.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

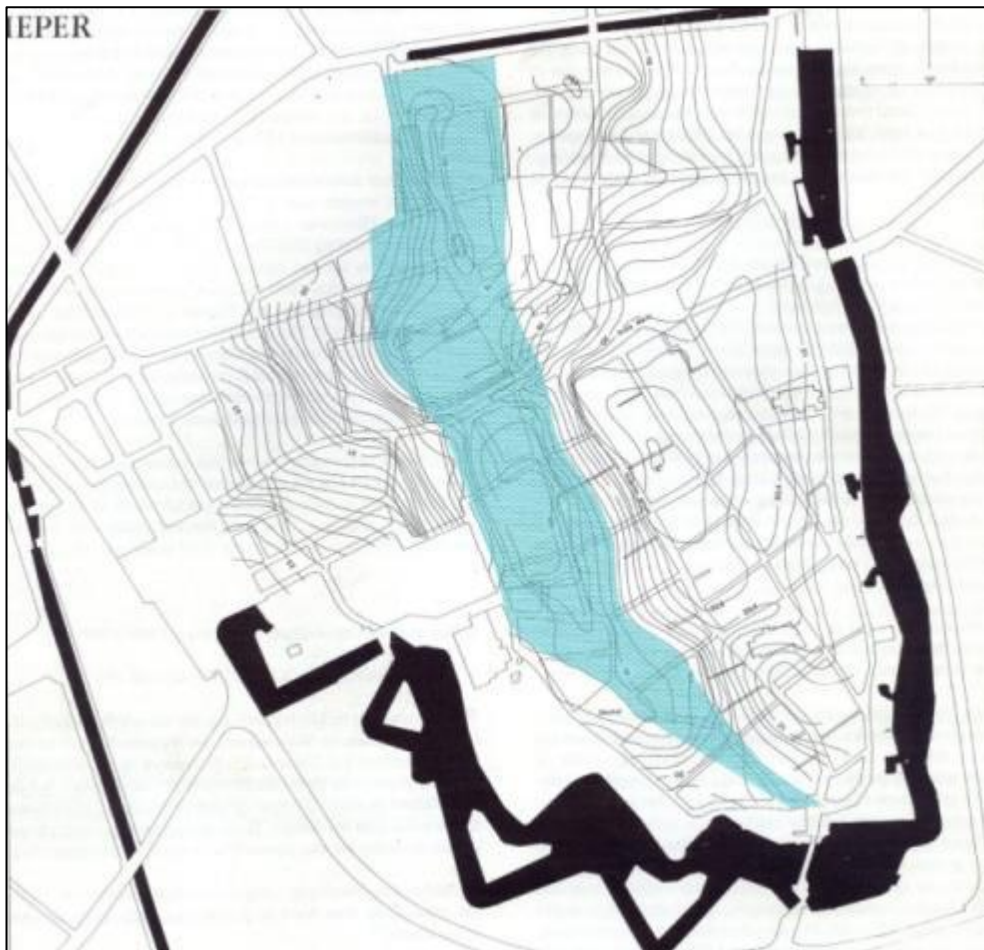
1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

In 1988-1989 voerde toenmalig stadsarcheoloog Johan Termote een systematisch historisch-geografisch en -topografisch onderzoek van de binnenstad uit. Gegevens uit historische, iconografische, bouwhistorische en geofysische onderzoeken werden samengebracht en aangevuld met microtopografische gegevens en boorgegevens. Dit onderzoek leverde heel wat nieuwe gegevens op m.b.t. de ruimtelijke ontwikkeling van de binnenstad.

De stad Ieper ontstond op de rechteroever van de rivier de Ieper, die ontspringt op de Lindenhoek ten zuiden van de Kemmelberg¹. De vallei waarin de Ieper stroomde was aanvankelijk vrij nauw, maar ter hoogte van het Zaalhofplein en de huidige markt werd de vallei breder (Figuur 19)². Aan oostzijde van deze vallei kwam een vlakke zandleemrug voor; vermoedelijk moet de vroegste bewoning hier gesitueerd worden.

Figuur 19: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium (TERMOTE 1990, fig. 2)

¹ CORNILLIE 1950, 19.

² TERMOTE 1990, 68.

De oudste vermelding van de *Villa Yprensis* gaat terug tot 1066, maar er zijn aanwijzingen dat de nederzetting teruggaat op een Karolingische *fiscus*³. De kern van de *villa*, de *curtis*, lag in de bocht van de Ieper, nabij de kruising van de Elverdingestraat en de Lange- en Korte Meersstraat (Figuur 20)⁴. De lokalisatie van de gracht rond de *curtis* en het aanpalende neerhof kon aan de hand van boringen vrij nauwkeurig bepaald worden. Vermoedelijk gaat de grafelijke motte, ten noorden van de markt, terug tot deze *curtis*.

1. *Curtis*: centrum van de bedrijvigheid van de *villa*
2. Neerhof met de Sint-Maartenskerk
3. Sceuveldgracht
4. Semi-circulair domein, omgeven door een gracht
5. Semi-circulaire *portus* rond de Sint-Pieterskerk
6. Sint-Jacobskerk
7. Het Zaalhof
8. Neerhof van het Zaalhof
9. Grafelijke motte

Figuur 20: Ieper tijdens de 11de en 12de eeuw, (MUS 1998, fig. 2)

In de tweede helft van de 11de eeuw bestaan twee duidelijke kernen: de grafelijke *villa* met als kern de motteversterking en de Sint-Maartenskerk. Beide zijn gesitueerd ten noorden van de markt en de *portus* (handelsnederzetting) gesitueerd rond de Sint-Pieterskerk. De handelsnederzetting is reeds in 1127 verdedigd door een gracht. De opgave van de grafelijke versterking ten voordele van het nieuwe handelscentrum leidt tot een conflict, dat uiteindelijk in het nadeel van de Sint-Pieters *portus* beslecht wordt⁵. Aan de westzijde van de Ieper, in de onmiddellijke nabijheid van de Sint-Pieters *portus*, wordt een nieuwe grafelijke versterking opgericht. Deze vormt de kern van het latere Zaalhof.

Stadsontwikkeling tot ca. 1400

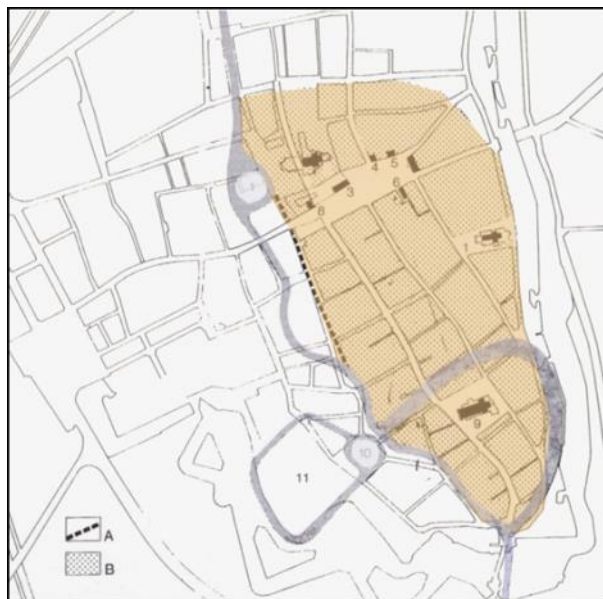
Tussen 1128 en 1324 breidt de stad Ieper zich sterk uit: de grote bloei van de lakenindustrie leidde tot een grote bevolkingsgroei. In een eerste fase wordt de ruimte tussen de oorspronkelijke grafelijke versterking en de Sint-Pieters *portus* opgevuld, m.a.w. de terreinen ten oosten van de Ieper⁶. Deze terreinen werden op figuur 16 oranje weergegeven. Belangrijkste assen zijn het Schipleet (Figuur 16, A), aangelegd in het eerste kwart van de 12de eeuw, de Rijselsestraat en de Meensestraat. Tot deze fase behoort ook de stichting van de Sint-Jacobsparochie, te dateren tussen 1123 en 1139.

³ TERMOTE 1990, 68.

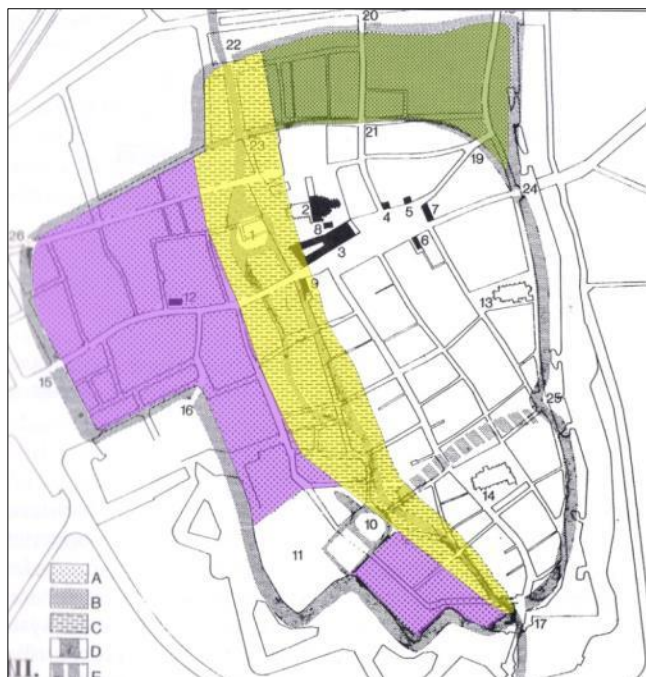
⁴ MUS 1998, 54.

⁵ TERMOTE 1990, 68.

⁶ TERMOTE 1990, 68.

Figuur 22: leper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13de eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-II)

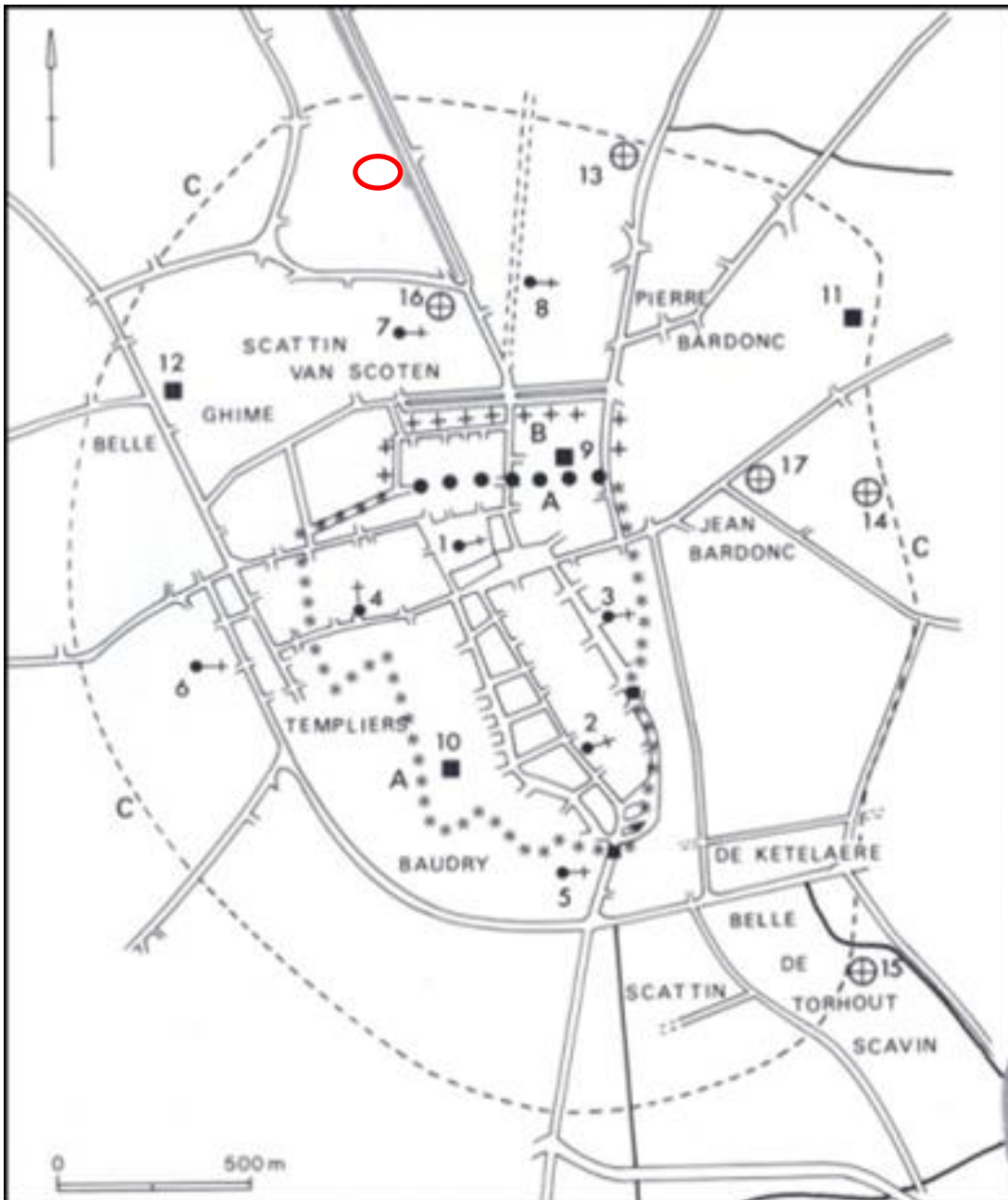

Figuur 21: leper tijdens de 13de eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-III)

In het eerste kwart van de 13de eeuw worden ook de arealen ten westen van de leperre verkaveld en geleidelijk ingenomen⁷. Het gaat om de terreinen ten noorden van de Boterstraat, ten noorden en ten zuiden van het Zaalhof (Figuur 21, paars). In de eerste helft van de 13de eeuw wordt ook het alluvium van de leperre bouwrijp gemaakt (Figuur 21, geel). In de tweede helft van de 13de eeuw, vermoedelijk nog voor 1285, wordt ook het gebied ten noorden van de Surmont de Volsberghe-straat en de H. Cartonstraat binnen de stadsverdediging opgenomen (Figuur 21, groen)⁸. Het projectgebied situeert zich binnen dit gebied.

⁷ TERMOTE 1990, 68.

⁸ TERMOTE 1990, 68.

Figuur 23: leper en de buitenwijken tijdens de 13de eeuw met aanduiding van het projectgebied (Mus, 1998, fig. 4)

In een derde fase worden de talrijke buitenparochies binnen de stadsomwalling gevat. In deze periode situeert het onderzoeksterrein zich tussen beide omwallingen.

Late Middeleeuwen

Tijdens het beleg van 1383 worden de buitenwijken van Ieper volledig verwoest door de Engelse en Gentse troepen⁹. Omdat de heropbouw van deze wijken door de graaf van Vlaanderen, de Franse koning en het stedelijk patriciaat verboden werd, werden ca. 350 volders en ca. 800 wevers verplicht om zich binnen de stadsmuren te vestigen. Op die manier kon de productie van het laken efficiënter gecontroleerd worden en werd de productie van goedkoop laken onmogelijk gemaakt.

Rekening houdende met het feit dat de volders enerzijds grote hoeveelheden water nodig hebben om het gevolve laken te spoelen en anderzijds het vuile spoelwater op een efficiënte manier moeten kunnen lozen, ligt het voor de hand dat een groot aantal volders zich vestigde aan de westzijde van de Ieperlee¹⁰. De bronnen maken melding van een voldersconcentratie tussen het Zaalhof en de Predikheren in het noorden en de Ieperse vesten in het westen en het zuiden. Er zijn sterke aanwijzingen dat de traditie zich in deze industriële wijk van de late 14de eeuw tot de 17de eeuw heeft doorgezet. In de 17de eeuw wordt de wijk grotendeels verlaten t.g.v. de teloorgang van de Ieperse draperie¹¹. Dit verklaart waarom maarschalk Vauban net op deze gronden kazernes, arsenalen en hospitalen van het leger liet oprichten.

1.3.3.1.2 Historische kaarten

Het onderzoeksterrein is gelegen aan de rand van de historische stadskern van Ieper. Zoals gesteld kende de stad een explosieve groei in de 13de eeuw, waarbij een tweede verdedigingsmuur werd aangelegd, de zogenaamde Uterste Veste. Binnen deze omwalling was in de buurt van het plangebied de parochie Ten Brielen gelegen. De exacte ligging van de Uterste Veste is aan de noordzijde van de stad Ieper echter niet bekend en ook de lokalisatie van de parochie is onzeker.

In de 16de eeuw werd het Ieperleekanaal aangelegd. De uitgegraven grond werd als een verdedigende wal aangelegd aan de westzijde van het kanaal.

⁹ Mus 1998, 56.

¹⁰ Mus 1997, 27.

¹¹ Mus 1997, 29.

Figuur 24: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Guillaume Du Thielt, 1610 - toestand 1383 (Bron: Stadsarchief Ieper).

Op de figuratieve weergave van het tweede project van Vauban is duidelijk te zien dat het projectgebied zich situeert binnen de Vauban- versterking. Ook op de Ferrariskaart is te zien dat het projectgebied zich binnen een vooruitgeschoven deel van de 17de-eeuwse stadsversterkingen situeert, meer bepaald het noordelijk gedeelte dat de haven van het Ieperleekanaal omvatte. De grenzen van het onderzoeksterrein corresponderen ten noorden met een gracht en ten zuiden met een contrescarpe. Bij archeologisch onderzoek ten noorden van het onderzoeksterrein werden effectief sporen van deze Vauban- versterking aangetroffen.

Figuur 25: Het tweede project van Vauban (Bron: Stadsarchief Ieper).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Onder Jozef II werden praktisch alle voorwerken geslecht. Slechts enkele ravelijnen en redoutes in de Verdrongen Weiden bleven gespaard. De hoofdomwalling met de tenailles bleef intact. In 1792 ondervonden de Oostenrijkers dat ze zeer kwetsbaar waren geworden. De stad werd opnieuw omgeven door een ruim aantal demi-lunes en contregardes en een soort hoornwerk ter hoogte van het vroegere hoornwerk van Elverdinge. (Figuur 27) Tijdens het Franse bewind (1795-1815) werden de voorwerken om veiligheidsredenen grotendeels ontmanteld. Na de slag van Waterloo werd Ieper Hollands bezit en werden wederom een aantal vestingwerken en militaire gebouwen opgericht. In 1856 werden alle buitenvestingen afgebroken. Cartografische bronnen geven geen versterkingen weer ter hoogte van het onderzoeksterrein (zie tevens Atlas der Buurtwegen).

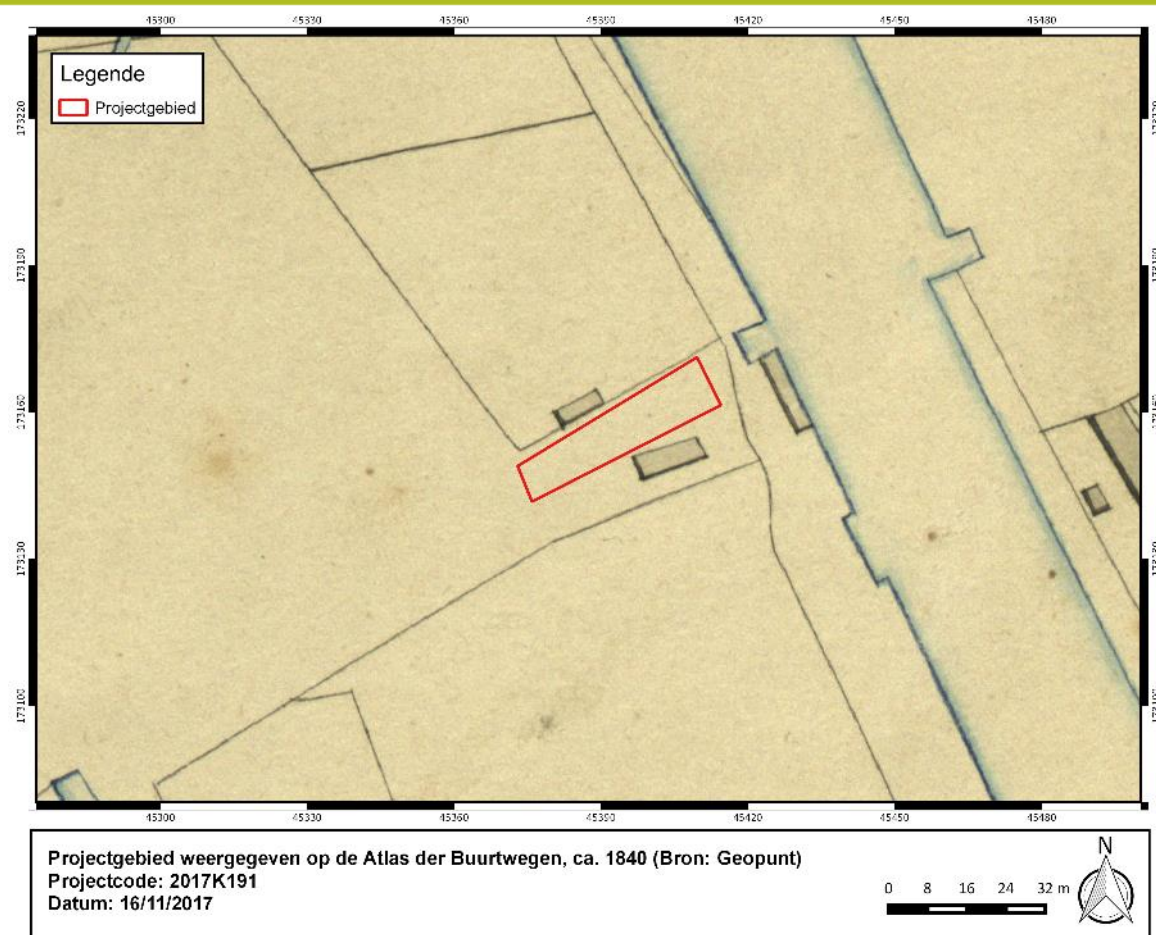

Figuur 27: Oostenrijkse versterking uit 1792. (Stadsarchief Ieper)

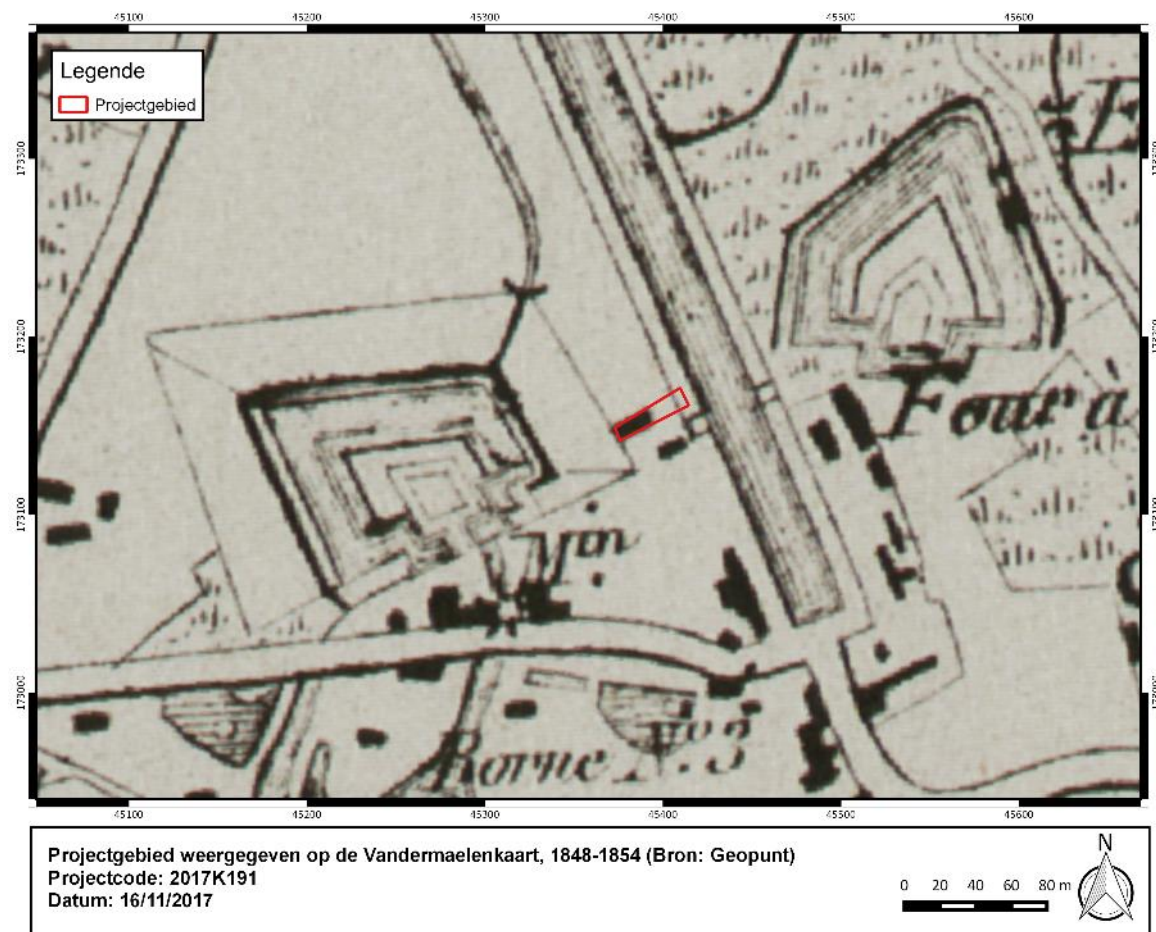

Figuur 28: Toestand in 1830, Hollandse versterkingen (Bron: Stadsarchief Ieper).

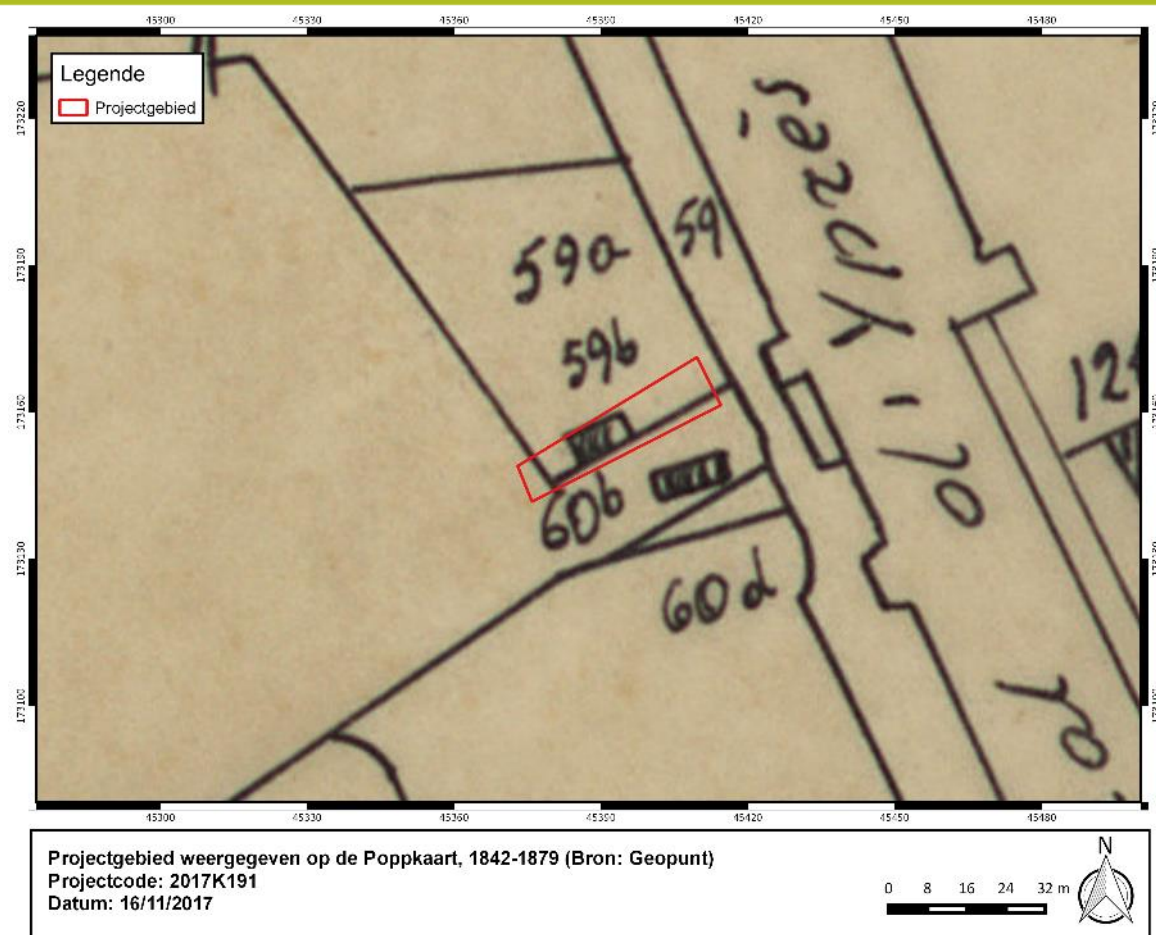
De Atlas der Buurtwegen geeft bebouwing weer precies ten noorden, zuiden en oosten van het onderzoeksterrein. Ten oosten situeert zich het verloop van het Ieperleekanaal. Op de Vandermaelenkaart en de Poppkaart is er bebouwing waarneembaar binnen de contouren van het onderzoeksterrein. De Vandermaelenkaart toont aan dat het onderzoeksterrein zich precies ten oosten van een glacis van de Hollandse versterking situeert.

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1848-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Gedurende de Eerste Wereldoorlog kent de stad nagenoeg een totale verwoesting, hoewel ze buiten de frontlijn lag. Ter hoogte van Ieper vormde de noord-zuid-frontlijn een deels om de stad lopende oostelijke bocht, de zogenaamde 'Ypres Salient'. Dit gebied vormde samen met de IJzer het kernstuk van de stellingoorlog. Ieper werd als belangrijk knooppunt van het door de geallieerden ingenomen hinterland het doelwit van groots opgezette Duitse aanvallen.

De loopgravenkaart van maart 1918 toont een ruim aantal WO I-relicten in de nabije omgeving van het onderzoeksterrein. Mogelijk snijdt het westelijk deel van het onderzoeksterrein een barakstructuur aan.

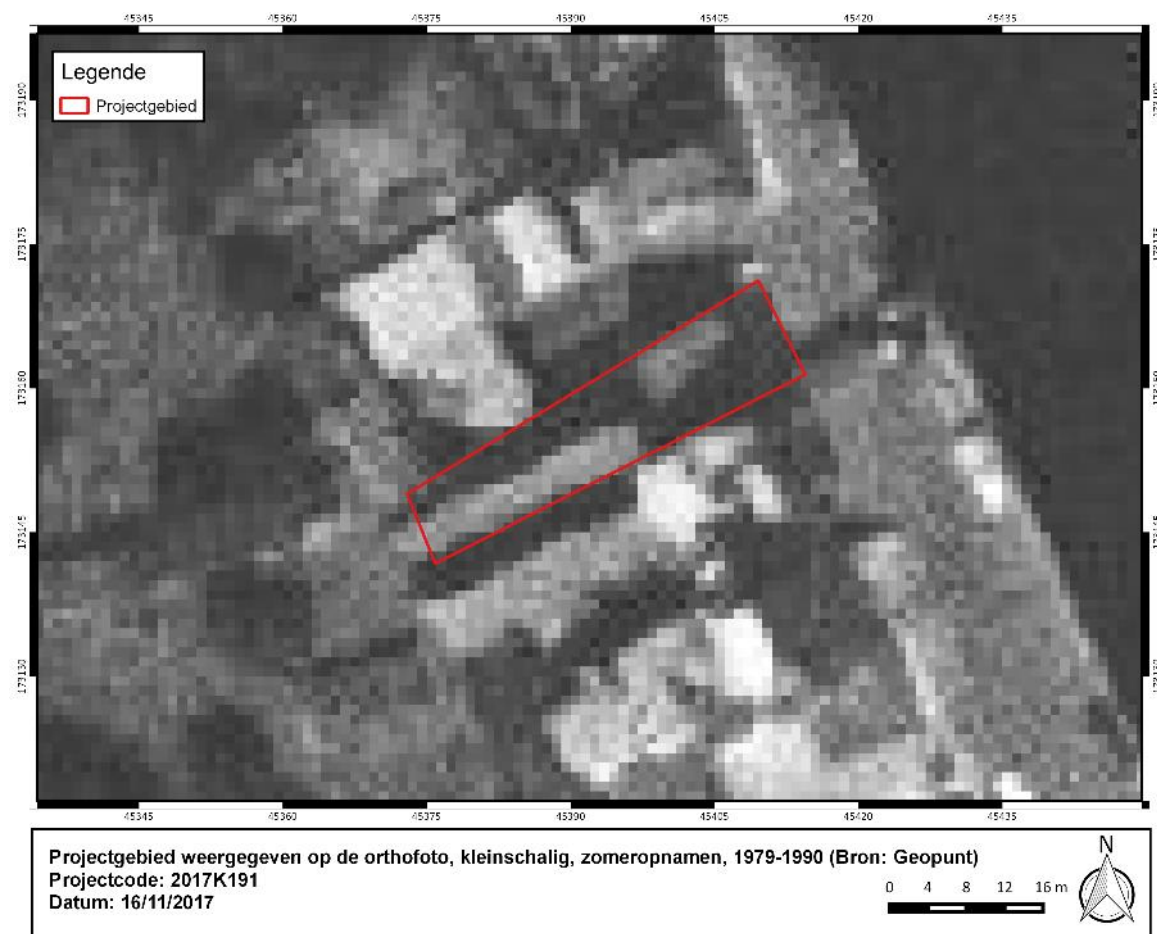

Figuur 32: Projectgebied bij benadering weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1918 (Bron: Memory Maps - 20-28NW-6-200318-S-Railways)

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is een beperkte evolutie waarneembaar in het bodemgebruik binnen de contouren van het onderzoeksterrein gedurende de laatste decennia. Het overgrote deel van het onderzoeksterrein is bebouwd.

In het oostelijk deel van het onderzoeksterrein, langsheen de Westkaai situeert zich thans nog een eenlagig gebouw dat vroeger dienst deed als antiekzaak. Dit gebouw dat tevens waarneembaar is op Figuur 38 is niet onderkelderd. In het westelijk deel van het plangebied situeert zich een ruim, wit leegstaand gebouw.

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 35: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 36: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 37: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).

Figuur 38: Onderzoeksterrein gezien vanuit Westkaai (bron: opdrachtgever).

Figuur 39: rechts op de foto het witte gebouw dat zich situeert in het westelijk deel van het onderzoeksterrein (bron: opdrachtgever).

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Precies ten noorden van het onderzoeksterrein werd in 2013 naar aanleiding van werkzaamheden een mechanische prospectie uitgevoerd door Ruben Willaert BVBA. Tijdens dit onderzoek, d.m.v. twee proefsleuven en een microtopografische opmeting werden de restanten van een vestingsmuur en twee baksteenoven aangetroffen. Deze werden in deze fase van het onderzoek gekoppeld aan de 17de-eeuwse stadsversterking. Daarna volgde een opgraving van het terrein o.l.v. De Gryse Janiek.

Op basis van een koolstofdatering uitgevoerd op vegetatieresten uit het organisch pakket dat stratigrafisch net onder het zandleempakket voorkwam, kon uitgesloten worden dat er oudere middeleeuwse sporen op een dieper niveau zou kunnen voorkomen dan het steriele zandleempakket dat op verschillende locaties bij de aanleg van diepere profielen was aangetroffen. De vegetatieresten konden worden gedateerd in de periode 5840-5640 voor Christus. Of het middeleeuws niveau afwezig is of eerder niet bewaard, kon niet worden achterhaald.

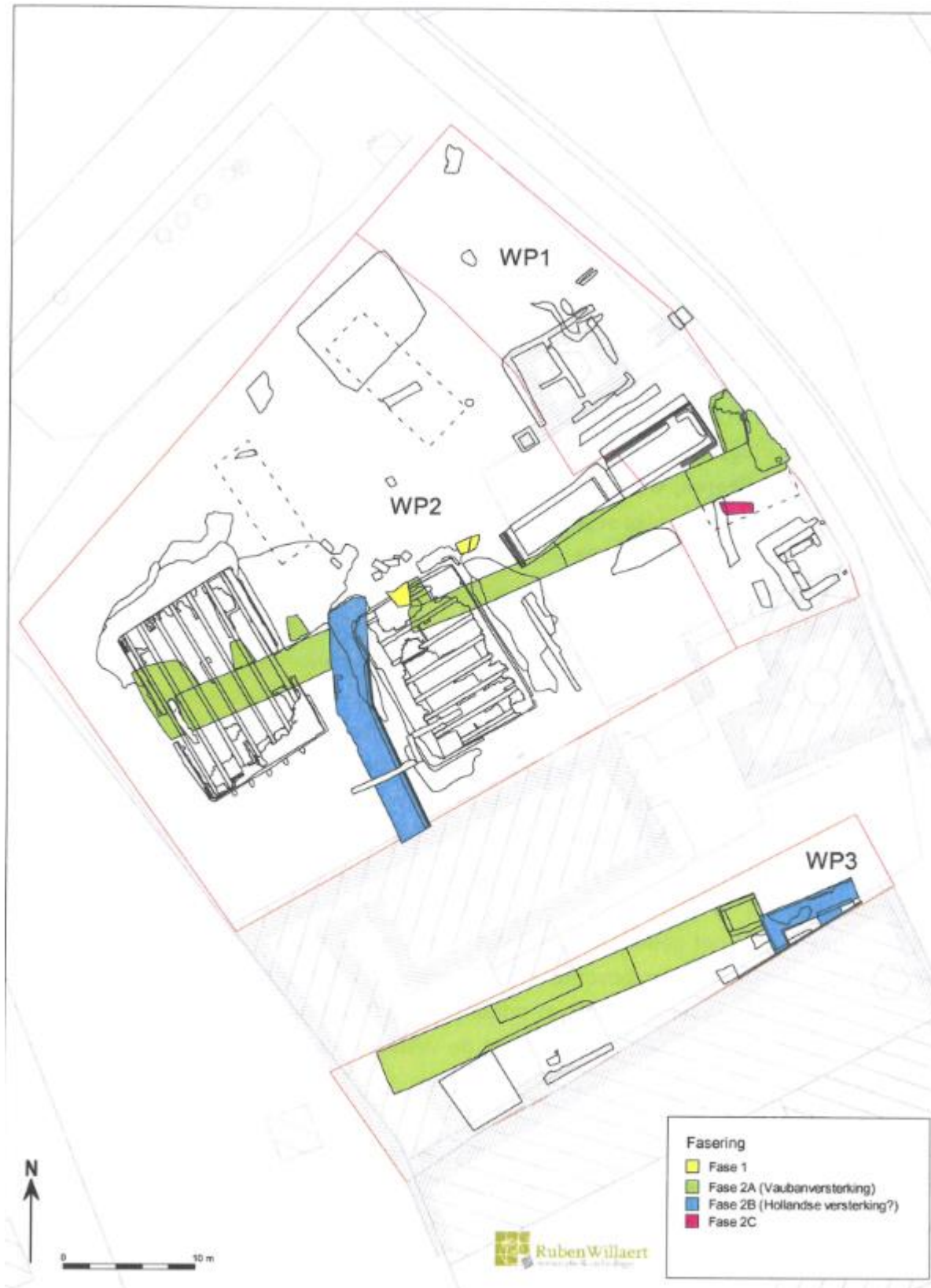
In totaal werden 4 muren aangetroffen, die met zekerheid als vestingsmuren te interpreteren zijn. Twee muren situeren zich in de zuidelijke zone, nabij het huidige onderzoeksterrein. (muur 1 en 4)

Muur 1 en 2 behoorden allicht tot de 17de-eeuwse Vaubanversterking. Muur 1 maakt in dit geval deel uit van het noordelijk front van het bastion rond de Neerstad. Muur 2 zou in dit verband te interpreteren zijn als de zuidelijk muur van een demi-lune, opgericht in 1680. Vermoedelijk werden tevens de oostelijke en westelijke hoek van de demi-lune aangesneden. Tussen Muur 1 en Muur 2 werd een brede vestingsgracht aangesneden, die in verbinding stond met het Ieperlee-kanaal.

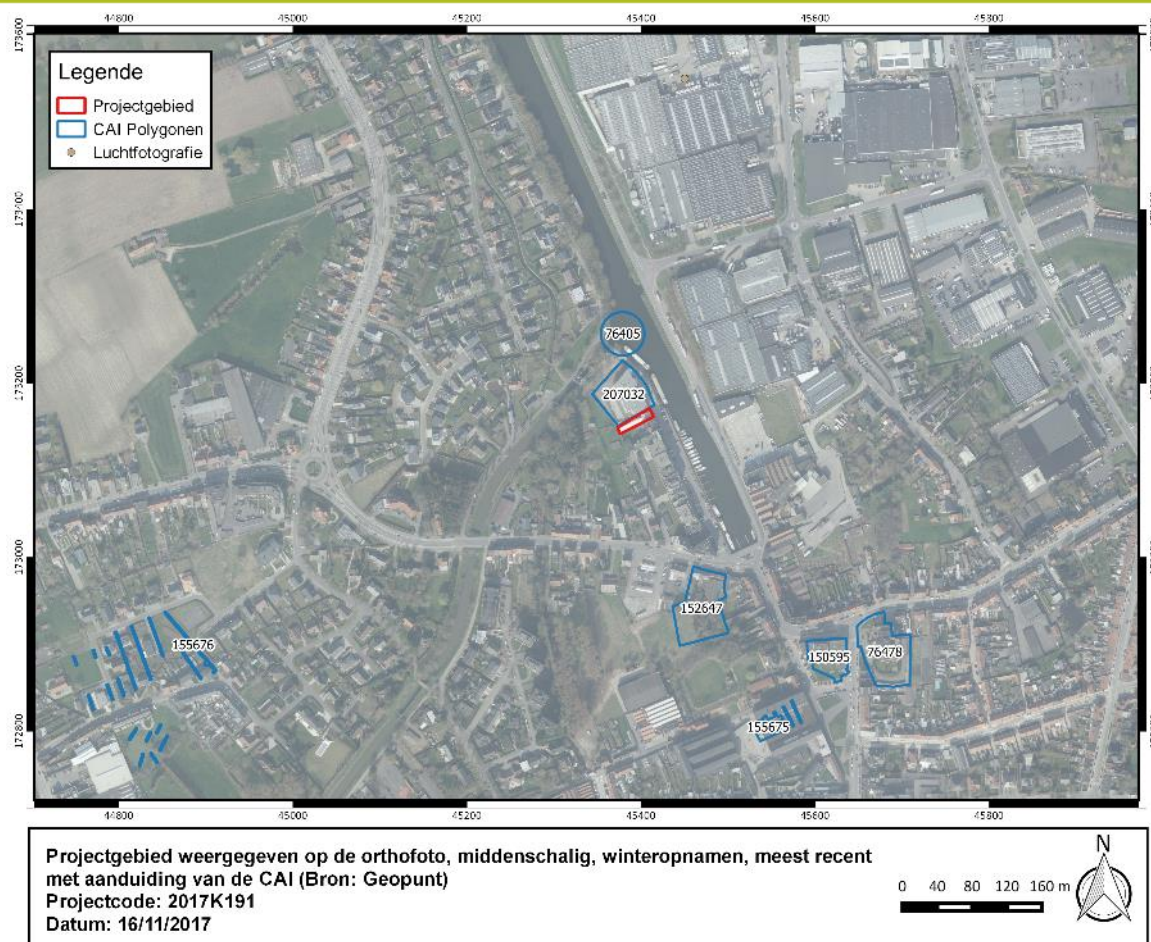
Muur 3 en 4 vertonen eveneens een gelijkaardige bouw, en zijn allicht in eenzelfde fase te dateren. Deze muren hebben een jongere datering dan 1 en 2. Het is niet duidelijk of deze muren tot de Hollandse of de Oostenrijkse fase behoren. Het voorkomen van een parement in gele polderbaksteen lijkt in de richting van de Hollandse fase te wijzen. Indien deze muren effectief tot de Hollandse fase behoren zijn deze mogelijk in verband te brengen met de nieuwe lunette, die in het begin van de 19de eeuw ter hoogte van de opgraafzone werd opgericht. Muur 4 maakt in dit opzicht deel uit van de constructie die in verbinding stond met de Waterpoort.

In het noordelijk deel konden tevens twee uitzonderlijk goed bewaarde veldovens worden gelokaliseerd. Het aantal WO I-sporen was relatief beperkt. Op basis van WO I-luchtfoto's kan afgeleid worden dat er ter hoogte van de oostelijke grens wel degelijk loopgraven voorkwamen. Deze vertoonden een hoge borstwering wat impliceert dat de loopgraven mogelijk niet diep ingegraven waren en bijgevolg weinig tot geen archeologische sporen nalieten.¹²

¹² DE GRYSSE, J. & BONCQUET, T. 2014. pp.96-101.

Figuur 40: Opgravingsplan. (Bron: DE GRUYSE, 2010, p.101.)

Figuur 41: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

Tabel 3: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
76405	Toevalsvondst; NK: 250 meter Midden-Romeinse tijd: een duponius van Antoninus Pius (identificatie en datering door S. Scheers, Centrum numismatiek, K.U.Leuven.) Bron: Termote J. (1988) Ieper (W.-VI.): Romeinse munt, in: Archeologie 1988/2, p. 168.
76478	Controle van werken (1988); NK: 150 meter Late middeleeuwen: - afvalkuilen, hoorden vermoedelijk tot het gehucht Sint-Jansparochie - oude loopvlakken volledig verdwenen door nivellerings- en puinlagen van kort na WOI Bron: Termote J. (1988) Ieper (W.-VI.): Stadsarcheologisch onderzoek, in : Archeologie 1988/2, p. 182.
150595	Controle van werken (2011); Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: cultuurlaag Late middeleeuwen: halfcirculaire bakstenen structuren, mogelijk ovens. De functie ervan is onduidelijk - enkele kuilen paalkuilen en een ophogingspakket. Op basis van het aardewerk te situeren in de 13e-14e eeuw

CAI nummer	Omschrijving
	16de eeuw: gracht - massieve grachstructuren, die lijken overeen te komen met de grachten van het Spaanse bastion. Nieuwe tijd: muren die teruggaan naar de postmiddeleeuwse stadsversterking Nieuwste tijd: muren die in verband kunnen gebracht worden met de vroegere gebouwen van de firma Picanol (maakt sinds 1936 weefmachines) Bron: Decorte J. 2011, Werkingsverslag 2010, CO7 Archeo7 & Baeyens N., Vanden Borre J. 2014: Archeologie prospectie met ingreep in de bodem, Ieper Kattekerkhof - Polenlaan, BAAC-Vlaanderen Rapport 117, Gent.
152647	Indicator cartografie; NK: 250 meter Late middeleeuwen: begijnhof Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Eryvynck, A. & Wielemans, A. (eds.), Ypres and the medieval cloth industry in Flanders, 43-56.
155675	Opgraving 2006; NK: 150 meter Late middeleeuwen: gracht - beschoeide gracht van een mestkuil - artisanale zone? (terrein is zwaar geremaneerd: grachten, greppels, grote en kleine kuilen, stortpakketten, brandsporen...) veel lakenloodjes gevonden 17de eeuw: gebouw plattegrond – gekasseide weg van 8 meter breed - de weg was deels opgeruimd door het graven van een geknikte gracht, die vermoedelijk deel uitmaakte van de Vaubanversterking – bakstenen riolering Onbepaald: menselijk skelet - ten zuiden van het huis: hoefijzervormige oven en een klein bijgebouwtje Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2007: Ieper-Kattenkerkhof: enkele archeologische waarnemingen (W.-VI.), Archaeologia Mediaevalis 30, 59
155676	Controle van werken (2006); NK: toponiem Nieuwe tijd: resten van de grachten van het hoornwerk van Elverdinge Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2007: Vauban in Ieper (W.VI.), Archaeologia Mediaevalis 30, 56-58.
207032	Mechanische prospectie (2013); Opgraving (2014); NK: 15 meter Onbepaald: grote kuil of gracht, zonder diagnostisch materiaal. Wel het oudste spoor aangetroffen op de opgraving gezien de stratigrafie. 17de eeuw: wal - zware NO-ZW georiënteerde bakstenen muur, onderdeel van de 17e eeuwse stadsversterkingen. Op sommige plaatsen geheel of gedeeltelijk uitgebroken - baksteenovens, vermoedelijk te relateren aan de aanleg van de Vaubanversterkingen

CAI nummer	Omschrijving
	19de eeuw: muren, vloeren, mogelijk eveneens een beerput in sleuf 1. In sleuf 2 een kelderruimte. Nieuwe tijd: Muren 3 en 4, met zekerheid jonger van muren 1 en 2. Opgetrokken in gele polderbaksteen. - muursegment, jonger dan de Vaubanversterking Nieuwste tijd: 2 ovens voor baksteenproductie Bron: De Gryse J., Boncquet T. 2014: Vestingmuren en baksteenovens langs de Westkaai (Ieper), Ruben Willaert rapport 67, Sijsele.

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 t.a.v. het cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal).

Binnen de grenzen van het onderzoeksterrein zijn geen erfgoedwaarden gekend. Precies ten noorden en ten zuiden van het plangebied situeren zich twee bouwkundige erfgoedrelicten. Respectievelijk betreft het de thans verdwenen brandcentrale Vannieuwenhuyse uit het interbellum en de Firma Blootacker en Vermeersch, tevens uit het interbellum. In het kader van de wederopbouw van de handelskaai op het einde van het Ieperleekanaal werd op Kaai-West omstreeks 1933 door de graan- en meststoffenhandelaars Blootacker & Vermeersch een groot magazijn gebouwd voor de opslag van granen, meststoffen en veevoeders en voor het mechanisch reinigen van granen. Het graanmagazijn Blootacker & Vermeersch, nu herbestemd als kantoorgebouw, vormt door zijn vrij gaaf gebleven exterieur een belangrijke getuigenis van de aan de binnenvaart gelieerde economische bedrijvigheid die er van de jaren 1930 tot in de jaren 1970 plaatsvond. Kenmerkend voor zijn voormalig agro-industrieel verleden is bovendien de nog bewaarde draaimuts (of 'gek') die naar de mechanische graandrogerij refereert.¹³

¹³ Geoportaal

1.4 Synthese

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een appartementencomplex. Het projectgebied wordt in deze studie Westkaai 33 genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De opdrachtgever plant de inrichting van een appartementencomplex met onderkeldering ter hoogte van Westkaai 33 te Ieper. De totale perceelsoppervlakte bedraagt 402m², de oppervlakte waar een bodemingreep wordt voorzien bedraagt ca. 200m².

Ter hoogte van het geplande keldervolume plant de opdrachtgever een ruim aantal bergingen, een tellerlokaal en een slaapkamer. De footprint van dit onderkelderde volume bedraagt ca. 150m². De diepte van deze bodemingreep inclusief vloerplaat bedraagt ca. 3 meter onder het maaiveld. Ter hoogte van de geplande liftschacht zal de bodemingreep nog dieper zijn.

Op het gelijkvloerse niveau wordt in het oostelijk deel van het onderzoeksterrein een appartement en trappenhuis ingericht. Centraal in het oostelijk deel plant de opdrachtgever een overdekte inrijlaan en een enkele parkeergelegenheid. Deze enkele parkeerplaats en een deel van de inrijlaan situeren zich buiten het geplande onderkelderde volume. (ca. 30m²) Ten westen van het geplande appartementencomplex zal een tuin worden ingericht over een oppervlakte van 21m². Hiertoe wordt de bestaande verharding opgebroken. Ter hoogte van de westelijke zone van het onderzoeksterrein zal de bestaande bebouwing (incl. vloerplaat) behouden worden. Binnen dit bestaande gebouw wordt een dubbele parkeerplaats en vuilnisberging voorzien. In totaal zal het appartementencomplex vijf verdiepingen hebben.

Het onderzoeksterrein is gelegen aan de rand van de historische stadskern van Ieper. De parochie Ten Briele ligt in de buurt van het plangebied evenals de Uterste Veste, waar precies is niet exact geweten. Op de figuratieve weergave van het tweede project van Vauban is duidelijk te zien dat het projectgebied zich situeert binnen de Vauban- versterking. Ook op de Ferrariskaart is te zien dat het projectgebied zich binnen een vooruitgeschoven deel van de 17de-eeuwse stadsversterkingen situeert, meer bepaald het noordelijk gedeelte dat de haven van het Ieperleekanaal omvatte. De grenzen van het onderzoeksterrein corresponderen ten noorden met een gracht en ten zuiden met een contrescarpe. De Vandermaelenkaart toont aan dat het onderzoeksterrein zich precies ten oosten van een glacis van de Hollandse versterking situeert. Tijdens een opgraving net ten noorden van het projectgebied, uitgevoerd in 2014, werden naast verschillende steenbakkersovens, enkele muurstructuren aangetroffen die toebehoorden tot de vestingen. Het verdere verloop van een muurstructuur uit de Hollandse periode bevindt zich mogelijk nog binnen het plangebied.

Het Ieperkanaal loopt net ten oosten van het plangebied. De loopgravenkaart van maart 1918 toont een ruim aantal WO I-relicten in de nabije omgeving van het onderzoeksterrein. Mogelijk snijdt het westelijk deel van het onderzoeksterrein een barakstructuur aan.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

De Gryse, J. & Boncquet, T. 2014. pp.96-101.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017K191
Onderwerp	Ieper Westkaai 33
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Kelderplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Principeddoorsnede
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	6
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Inplantingsplan gelijkvloers
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	7
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Visualisatie voorgevel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	8
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	9
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	11
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	12
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	13
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	14
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	15
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	16
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	17
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	18
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/11/2017

Plannummer	19
Type plan	Stadsplan
Onderwerp plan	Microtopografie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1990

Plannummer	20
Type plan	Stadsplan
Onderwerp plan	Ieper tijdens 11 ^{de} en 12 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1998

Plannummer	21
Type plan	Stadsplan
Onderwerp plan	Ieper tijdens de 13 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1990

Plannummer	22
Type plan	Stadsplan
Onderwerp plan	Ieper tijdens de 13 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1990

Plannummer	23
Type plan	Stadsplan
Onderwerp plan	Buitenwijken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1998

Plannummer	24
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Du Thielt
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1610

Plannummer	25
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Tweede project Vauban
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	26
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	27
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Oostenrijkse versterking
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1792

Plannummer	28
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Hollandse versterking
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1830

Plannummer	29
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	30
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Vandermaelen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1848-1854

Plannummer	31
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	32
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Loopgravenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/1918

Plannummer	33
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	34
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	35
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	36
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	37
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	38
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Huidige toestand
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	39
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Huidige toestand
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	40
Type plan	Plan
Onderwerp plan	Opgravingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2010

Plannummer	41
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	42
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	cultuurhistoriek
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016